

Vlaams
Parlement

ingediend op **536** (2020-2021) – Nr. 1
12 november 2020 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering
van het Vlaamse Coronabeleid
uitgebracht door Koen Daniëls, Loes Vandromme en Hannelore Goeman

over de evaluatie en verdere uitvoering
van het Vlaamse coronabeleid
in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming:
basisonderwijs

Samenstelling van de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid:

Voorzitter: Björn Rzoska.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Karl Vanlouwe;
Immanuel De Reuse, Chris Janssens, Stefaan Sintobin;
Katrien Schryvers, Peter Van Rompuy;
Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lorin Parys, Tine van der Vloet;
Yves Buysse, Johan Deckmyn, Sam Van Rooy;
Joke Schauvliege, Loes Vandromme;
Sihame El Kaouakibi, Maurits Vande Reyde;
Ann De Martelaer, Jeremie Vaneekhout;
Hannelore Goeman.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Uiteenzetting door Tim Stiers.....	4
1.1. Lockdown	4
1.2. Afstandsonderwijs	4
1.3. Noodopvang	5
1.4. Heropstart.....	5
1.5. Heropstart 2.0	6
1.6. Zomerschool.....	6
1.7. Start schooljaar 2020-2021	7
1.8. Groeipunten.....	9
2. Uiteenzetting door Sara Proost	9
2.1. Schoolsluiting	10
2.2. Voorbereiding op het schooljaar 2020-2021	13
2.3. Taak als leerkracht	14
2.4. Leerachterstand	14
2.5. Emotionele impact.....	14
2.6. Zorgen om afwezigheden	15
2.7. Oproep aan het Vlaams Parlement.....	15
3. Uiteenzetting door Bart Jonckers	15
3.1. #Samentegencorona	15
3.2. Scholen kunnen nooit meer dicht.....	15
3.3. Wees doordacht in de communicatie	16
3.4. Kleef geen pleisters op leerkrachten	16
3.5. Een school is een veilige plek.....	17
3.6. Niets vervangt kwaliteitsvol onderwijs op school	17
3.7. Er is nog een digitaal pad af te leggen.....	18
3.8. De buik van de klas is afgeslankt.....	18
3.9. Onderwijzers zijn topsporters. Behandel ze ook zo.....	18
3.10. Corona brengt kansen. Geef zuurstof aan positiviteit	19
4. Vragenronde.....	19
4.1. Vragen van Loes Vandromme.....	19
4.2. Vragen van Sihame El Kaouakibi	21
4.3. Vragen van Elisabeth Meuleman	22
4.4. Vragen van Hannelore Goeman	23
4.5. Vragen van Jos D’Haese	24
4.6. Vragen van Koen Daniëls.....	25
4.7. Vragen van Roosmarijn Beckers	26
5. Antwoord van Tim Stiers	26
6. Antwoord van Bart Jonckers	29
7. Antwoord van Sara Proost	31
Gebruikte afkortingen.....	33
Bijlagen: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op maandag 19 oktober 2020 hield de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid een hoorzitting over de evaluatie en verdere uitvoering van het Vlaamse coronabeleid in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming: basisonderwijs. De sprekers waren:

- Tim Stiers, directeur, Hof Pepijn, Landen;
- Sara Proost, zorgcoördinator, Reuzepas, Oud-Turnhout;
- Bart Jonckers, directeur, SB Alberreke, Stedelijk Onderwijs Antwerpen.

De bijlagen zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Het Uitgebreid Bureau van 27 mei 2020 besliste een themadebat te houden, conform artikel 78 van het Reglement, met het oog op de evaluatie van het Vlaamse coronabeleid en het uitzetten van een postcoronatraject. Om dit themadebat voor te bereiden werd de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid opgericht. Deze commissie ad hoc zal een maatschappelijke beleidsnota opstellen die, naast de probleemstelling, een langetermijnvisie inhoudt en verduidelijkt wat men er in de lopende zittingsperiode aan wil doen, na hoorzittingen met experts en vertegenwoordigers van de diverse betrokken sectoren. Met het themadebat wordt beoogd om enerzijds een evaluatie op te maken van de voorbije coronacrisisperiode, met als bedoeling hieruit de nodige lessen te trekken voor de toekomst, en anderzijds een eerste aanzet te geven voor een postcoronatraject.

1. Uiteenzetting door Tim Stiers

Tim Stiers is directeur van Hof Pepijn, een basisschool met ongeveer 550 leerlingen en twee vestigingen, gesitueerd in een eerder landelijke context. Hij wil een aantal items belichten: het afstandsonderwijs, de noodopvang, de heropstart en de heropstart 2.0, de zomerschool, de start van het schooljaar 2020-2021 en de situatie op dit moment. Telkens belicht hij enkele positieve punten. Als die nog kunnen worden versterkt, kan dat immers ook helpen. Daarnaast geeft hij ontwikkeltips mee voor de toekomst.

1.1. Lockdown

In de allereerste fase van de lockdown was er zeer goede en snelle communicatie vanuit AGODI. Ze was zeer helder en duidelijk. Er werden FAQ's en voorbeeldbrieven aangereikt. Bijkomende moeilijkheden, bijvoorbeeld de administratieve verwerking van afwezigheden door quarantaine, werden gemeld en werden redelijk snel aangepakt. Hiervoor geeft hij een pluim aan de heer Poelmans en zijn team.

Een groeipunt door heel het discours van Tim Stiers is dat er vaak eerst wordt gecommuniceerd in de media en later pas met het onderwijsveld. Als directeur, die verantwoordelijk is voor het voeren van beleid op een school, kwam hij pas in tweede of derde lijn informatie te weten.

1.2. Afstandsonderwijs

Het leerkrachtenteam is enorm gegroeid in het afstandsonderwijs. Voor sommige leerkrachten leek afstandsonderwijs een onoverkomelijke zaak waar enorm veel ICT-vaardigheden mee gepaard zouden moeten gaan, maar Tim Stiers heeft leerkrachten daarin enorm zien groeien. Ze toonden grote veerkracht en wendbaarheid. Leerkrachten voelen zich verantwoordelijk voor het garanderen van goed onderwijs. Ze deden daar hun uiterste best voor en toonden een onvoorwaardelijke inzet.

Het gratis ter beschikking stellen van leermaterialen door verschillende bedrijven heeft de school echt geholpen. Normaal moet men licenties aangaan bij firma's die content aanleveren, maar omdat dat allemaal gratis ter beschikking werd gesteld, kon het afstandsonderwijs veel gemakkelijker worden georganiseerd. Tim Stiers is van mening dat de school zeer goede pedagogische ondersteuning heeft gekregen van de pedagogische begeleidingsdienst van het Gemeenschapsonderwijs.

Een pijnpunt was de aanwezigheid van voldoende up-to-date IT-materiaal, zowel voor leerlingen als personeelsleden. De leerkrachten hebben een laptop en een tablet van de school, maar niet alle leerlingen beschikken daarover. Internetverbindingen in scholen voldoen niet altijd aan de vereisten. De gekleurde middelen voor IT die worden aangereikt aan de scholen bedragen, omgezet voor zijn school, minder dan 1 euro per leerling. Dan moet men niet verwonderd zijn dat scholen niet over de nodige IT-middelen beschikken om hun leerlingen op zo een moment te kunnen voorzien van materialen. Het ontbrak ook aan tools om goed afstandsonderwijs te kunnen organiseren. Daardoor moest men gebruikmaken van bundeltjes die moesten worden gescand, afgehaald en rondgebracht naar leerlingen. Door een beter beleid vooraf en meer middelen voor IT, had men deze problemen kunnen voorkomen.

1.3. Noodopvang

Voor het organiseren van noodopvang was er zeer grote solidariteit onder de collega's. Niet iedereen kon wegens gezondheidsredenen aanwezig zijn om die noodopvang te organiseren maar men is er toch in gelukt. Het is zeer belangrijk dat de school de opvangplek was want het is een vertrouwde plek voor kinderen. In Landen wordt de buitenschoolse kinderopvang georganiseerd door de stad zelf en niet door de school. De school leent de infrastructuur uit maar de stad is verantwoordelijk. Dat gaf een gemakkelijke wisselwerking want er waren leerkrachten die instroomden in de buitenschoolse opvang en de buitenschoolse opvang sprong al eens in om de noodopvang te organiseren. In andere steden wordt de buitenschoolse opvang niet georganiseerd door de stad en daar had men wat problemen om de noodopvang te organiseren. Vooral in de paasvakantie werd het zeer moeilijk wanneer men de opvanguren moest terugbrengen tot de schooluren. Daardoor kon wie in de zorg werkt niet meer voor 9 uur en na 16 uur terecht in de opvang. Tim Stiers doet de suggestie om werk te maken van het voor- en naschools opvangbeleid, ook tijdens de vakanties.

1.4. Heropstart

De heropstart was een huzarenstuk. De 4 vierkante meter zorgde ervoor dat de school een verhuizing moest organiseren. Op dat moment wilde men het eerste, tweede en zesde leerjaar maximaal onderwijs laten volgen. Op die manier konden er gemiddeld 10 tot 12 leerlingen in een klaslokaal, terwijl klasgroepen in Vlaanderen ongeveer 24 tot 28 leerlingen tellen. Daardoor had men soms twee of drie klaslokalen nodig per klas. Kinderen van het eerste leerjaar kan men ook niet aan banken en stoelen zetten van het zesde leerjaar. Het gaf een echte volksverhuizing. Iedereen heeft er zijn schouders onder gezet en de verhuizing is tot een goed einde gebracht, ook het aanbrengen van signalisatie, de mogelijkheid om de handen te ontsmetten en dergelijke meer.

Op dat ogenblik heeft de school ervaren dat men bij het lesgeven aan een kleinere groep meer zorgondersteuning kan bieden. Men kon zelfs een deel van de opgelopen leerstofachterstand stilaan wegwerken, ondanks het feit dat de kinderen tot aan de zomervakantie van 2020 maar twee dagen per week naar de school kwamen en twee dagen afstandsonderwijs volgden. De spreker zou het zeer goed vinden mocht men iets kunnen veranderen aan de zeer grote klasgroepen waar vandaag mee wordt gewerkt.

Men merkte ook een tekort aan infrastructuur. Als men ook het derde en vierde leerjaar en de kleuters naar school wil laten komen, dan wist men van in het begin dat men een tekort aan infrastructuur zou hebben.

Bij de heropstart is men gegaan naar een maximale reiniging van toiletten, lokalen en contactpunten. De toiletten werden 's middags en ook nog eens na schooltijd gereinigd. Men is tot de vaststelling gekomen dat reinigen in normale omstandigheden misschien wel meer nodig is. De leerlingen merkten op dat de toiletten erg proper waren en dat het veel leuker is om gebruik te maken van propere toiletten. Eigenlijk zou dat een evidentie moeten zijn.

1.5. Heropstart 2.0

Na amper anderhalve week werd er een evaluatie gemaakt van het beleid dat tot dan toe werd gevoerd en plots werd er een heel ander beleid gevoerd, kwamen er nieuwe draaiboeken en sprak men niet meer van 4 vierkante meter. Op dat ogenblik kreeg Tim Stiers het heel moeilijk. Na al het werk dat werd verricht, kwam men op anderhalve week tijd tot nieuwe inzichten. Dat voelde aan als niet ernstig. Plots telden die 4 vierkante meter niet meer en moesten kinderen niet meer apart spelen. Dat moest worden vertaald in beleid en gecommuniceerd met de ouders. De mailbox van Tim Stiers puild 's avonds uit met vragen waarop hij moest inspelen.

In zijn school heeft men gekozen voor de gulden middenweg. Men is blijven werken met voldoende afstand, geen 4 vierkante meter maar wel afstand tussen de leerlingen. Men heeft niet toegepast wat wel verkondigd werd, namelijk alle leerlingen weer naar school laten komen, wat met de regel van 4 vierkante meter een utopie was. Ook het apart spelen is men blijven toepassen.

Onder de ouders zijn er twee groepen: mensen die vinden dat het geen kwaad kan en die willen dat hun kinderen naar school kunnen gaan en zo zelf wat kunnen herademen omdat ze hun eigen werk dan weer op een goede manier kunnen doen, en mensen die enorm angstig zijn en zich zorgen maken omdat zij in hun omgeving mensen hebben die tot een risicogroep behoren bijvoorbeeld. Het roer dan plots omgooien, komt zeer ongeloofwaardig over.

Op dat moment vroeg Tim Stiers zich ook af waar het overleg met het onderwijsveld was. Mocht een aantal directeurs of leerkrachten mee aan tafel hebben gezeten of mocht tenminste hun mening zijn gevraagd, dan zouden die onmiddellijk gezegd hebben dat het niet mogelijk is om tegelijkertijd die 4 vierkante meter toe te passen en alle leerlingen opnieuw naar school te laten gaan. Desondanks heeft men veerkracht getoond en alles weer aangepast, met één doel, namelijk zo veel mogelijk les kunnen geven aan de leerlingen en hen zo goed mogelijk ondersteunen.

1.6. Zomerschool

Daarom was men blij met de oproep voor de zomerschool, een zeer mooi initiatief voor het opfrissen van de taal en het weer opnemen van de structuur van het naar school gaan. Men heeft zeer goed een aantal doelen per leerling geselecteerd. Er werden er telkens drie geselecteerd door de leerkracht in samenspraak met de zorgcoördinator. Verkondigen dat men die leerachterstand zou wegwerken op twee weken, zou een leugen zijn geweest. Men heeft de leerlingen, vooral degenen die het iets moeilijker hebben, een kleine voorsprong gegeven om weer met het schooljaar te starten. Ze hebben ook heel veel plezier beleefd. Van de vele leerlingen uit de school van Tim Stiers die werden geselecteerd, is er amper een leerling niet komen opdagen. Men heeft er hard op ingezet om de kinderen daar te krijgen. Men moest daarvoor een beroep kunnen doen op een aantal mensen

tijdens de vakantie: de zorgcoördinator, administratieve medewerkers en leerkrachten die de lessen gaven en ook in de namiddag talentontwikkeling deden met de kinderen. Volgens Tim Stiers waren de effecten daarvan zeer groot. Men zag dat die kinderen hun drie geselecteerde doelen bijna volledig behaalden na twee weken. Een van de doelen van het eerste leerjaar kon zijn: optellen over de brug tot 20. Net die leerstof heeft men niet kunnen geven aan de kinderen. Men moest dat herhalen bij de heropstart, maar dat was nog niet verankerd bij alle leerlingen. Dankzij de zomerschool heeft men dat wel kunnen doen.

Terugkijkend op de zomerschool zijn de succesfactoren volgens Tim Stiers dat de school als onderwijsinstelling de regie van de zomerschool zelf in handen had, dat een zorgcoördinator dat uitgewerkt heeft, de leerlingen mee geselecteerd heeft en de leerkrachten ondersteunde gedurende heel de zomerschool zodat men geen beroep heeft moeten doen op externe personen en de eigen leerkrachten die lessen konden geven. Zij kennen de leerlingen en de beginsituatie zat dus ook onmiddellijk juist. Volgens Tim Stiers zou men de zomerschool kunnen inbouwen in de onderwijswereld, mits de juiste omkadering wordt versterkt. Er was ook een financiële tegemoetkoming voor de scholen, waarmee men kon rondkomen. Men heeft daarmee de leerkrachten kunnen vergoeden, weliswaar via een omweg. Vrijwilligerswerk doen in de instelling waar men tewerkgesteld is, kan immers niet, maar men is creatief geweest en men heeft dat samen met de stad uitgewerkt. Op dat moment is er ook een zorgcoördinator nodig. Die heeft gedurende twee weken voltijds gedraaid om alles rond te krijgen en heeft ook op voorhand gewerkt om al de lijnen voor de leerlingen uit te schrijven, de doelen te selecteren en de materialen op te halen bij de leerkrachten. Alles lag in pakketjes klaar, met een portfolio erbij om de verschillende stappen te registreren en de vele leuke herinneringen vast te leggen voor de leerlingen.

1.7. Start schooljaar 2020-2021

Bij de start van het schooljaar 2020-2021 wil hij een pluim geven voor de zeer goede draaiboeken die er op dat moment waren. Zeker in het basisonderwijs moest er nog maar zeer weinig worden gesleuteld aan de draaiboeken. Dat maakte dat men lang op voorhand de informatie had en de start van het schooljaar goed kon voorbereiden. De kleurencodes waren helder en duidelijk. Dat gaf rust. Men heeft dat ook zeer duidelijk kunnen maken aan het personeel en besproken met alle partners.

Tim Stiers heeft een bedenking bij het meten van leerachterstand waarmee begin september 2020 in de media, vanuit de koepels en door de minister geschermd werd. Voor de spreker was de timing verkeerd, dat was te vroeg in het schooljaar. Wanneer men dat na een of twee weken meet, dan meet men vaak het zomerverlies en niet de leerachterstand. Men heeft ook geen meetpunt om te vergelijken. Men heeft niet kunnen meten wat het niveau zou zijn geweest zonder lockdown of afstandsonderwijs. Hij had het liever zien gebeuren begin oktober 2020 wanneer de kinderen terug gewoon zijn aan de structuur van het naar school gaan. Dan had men een beter zicht gekregen op de leerachterstand.

Op dit moment heeft de school van Tim Stiers te kampen met veel afwezigheid van personeel. Dat is onlangs in kaart gebracht door de CLB's maar daar maakt hij een kanttekening bij. Dat zijn afwezigheden ten gevolge van een positieve test van een leerkracht of een leerling, het zijn niet de afwezigheden waar men hoofdzakelijk mee te maken heeft, namelijk leerkrachten die omdat ze symptomen hebben een test laten afnemen en in afwachting van het resultaat thuis zijn. Op dit moment zijn er in zijn school al 57 dagen dat er leerkrachten afwezig zijn geweest wegens het wachten op het resultaat van een coronatest. Dat stemt niet overeen met de resultaten die men vanuit de CLB's heeft gekregen, want over die resultaten beschikken zij niet. Wanneer men die zendt met code 46, de herwaarderingscode,

dan kan AGODI die resultaten wel onttrekken. Dat is een afspraak die men zou kunnen maken om zeer goed te monitoren hoe het staat met de afwezigheid. Men kan die afwezigheid op dit moment niet opvangen. Had hij zijn kortevervangings-eenheden hiervoor gebruikt – hij heeft dit jaar recht op 28 dagen – dan waren die al volledig op. Tim Stiers beschikt over twee vte in zijn lerarenplatform, maar dat telt niet mee als inzetbaarheidspercentage. De mensen uit het lerarenplatform hebben constant vervangingen gedaan van leerkrachten die afwezig zijn wegens COVID-19, maar hun inzetbaarheidspercentage is bijzonder laag. De spreker vraagt of er geen manier is om code 46 te koppelen aan het lerarenplatform. Dat kost de overheid niets, want het lerarenplatform is al betaald van 1 september tot 30 juni, maar dat geeft wel een duidelijk beeld van wat die mensen op dit moment doen. Als men nu naar het inzetbaarheidspercentage kijkt, lijkt het alsof die geen vervangingen doen en ze er maar als surplus bijgeplaatst worden.

De CLB's leveren op dit moment prima werk. Hij heeft elk weekend al een beroep moeten doen op de CLB's. Die zijn in het weekend permanent bereikbaar en ondersteunen de school zeer goed. Hij voelt dat de druk daar zeer hoog is. Hij hoopt dat zij hun basisopdracht nog kunnen uitoefenen en tijd genoeg hebben om te werken aan andere belangrijke taken, zoals inentingen, medische onderzoeken waar ook vaak preventief te werk wordt gegaan en dergelijke meer.

Tim Stiers heeft heel wat financiële middelen mogen ontvangen. Die zijn echt voldoende om preventieve materialen aan te kopen zoals handgel, ontsmettingsmiddelen, mondkmaskers en materialen om te ontsmetten en te poetsen. De compensatie voor zijn school voor het annuleren van GWP's en uitstappen was toereikend. Er zit wel nog steeds een probleem bij de IT-middelen. Men heeft vooral nood aan materiaal om lessen te kunnen streamen. Daarvoor heeft men een toereikende internetverbinding nodig. Er zijn regelmatig kinderen afwezig omdat ze in quarantaine of in isolatie zitten, en die zouden via streaming de lessen moeten kunnen volgen. Zo moeten de leerkrachten, naast het voorbereiden en geven van hun lessen, niet ook nog eens 's avonds, tijdens de pauze of op een vrij moment online aan verschillende leerlingen thuis lesgeven. Men zou daarvoor het principe van Bednet kunnen gebruiken. Als dat principe uitgewerkt kan worden in elke klas, dan is men gewapend om afstandsonderwijs en 'blended learning' mogelijk te maken. Zo is onderwijs ook mogelijk bij een semilockdown, maar daarvoor is beter internet in de scholen nodig.

Het extra poetsen kan men nu aan omdat men daarvoor het personeel kan inzetten dat er normaal is voor het bereiden van warme maaltijden. Dat is 'on hold' geplaatst. Dat is goed voor een bepaalde periode, maar dankzij het systeem van warme maaltijden krijgen een aantal kinderen ten minste één deftige maaltijd per dag. Maatschappelijk gezien vindt de spreker het belangrijk om zo snel mogelijk opnieuw warme maaltijden te kunnen aanbieden.

De kerntaak als directeur was crisiscommunicatie, schakelen, een team op de rails houden en motiveren. Daardoor heeft Tim Stiers de voorbije periode een aantal kerntaken 'on hold' moeten zetten. Als hij kijkt naar de rol van de inspectie, is hij op zoek naar wat meer vertrouwen in het onderwijs. Men heeft een heel mooi parcours afgelegd om het onderwijs door de lockdown te loodsen en door het geven van afstandsonderwijs. Men mag daar echt fier op zijn. Men zou dan ook wat meer vertrouwen mogen genieten in de toekomst. Het feit dat op dit moment scholen een doorlichting krijgen, noemt hij qua timing ongepast.

Wat leerachterstand betreft, vraagt hij zich af of men met vakorganisaties al in discussie is gegaan over hoe men die zou kunnen wegwerken. De zomerschool heeft twee weken gegeven om extra les te geven, maar dat is niet voldoende. Misschien moet men breder durven nadenken om gedurende een korte periode wat extra lessen te mogen organiseren indien dat nodig is. Hij hoopt dat men nooit

meer zal moeten sluiten want dat was echt niet goed voor een aantal leerlingen, vaak de zwaksten. Zij hebben een heel moeilijke periode doorgemaakt in de lockdown.

Tim Stiers neemt het online lesgeven mee naar de toekomst. Men heeft geleerd hoe men dat moet doen. Als bijvoorbeeld een leerling een operatie moet ondergaan en daardoor enkele weken thuis is, weet men echt wel hoe men die bij de les kan houden. Men heeft ook heel veel geleerd over online vergaderen in het onderwijs. Hij beseft dat hij zich vaak nodeloos heeft verplaatst en daardoor tijd heeft verspeeld. Het schakelen en de wendbaarheid heeft men echt geoefend in deze periode. Het systeem van 'blended learning' is in het onderwijs binnengekomen en de zomerscholen zijn een goede zaak die men kan behouden.

1.8. Groeipunten

Tim Stiers rondt af met een aantal groeipunten. Versterk de infrastructuur. De buitenschoolse opvang zal in de toekomst een opdracht moeten worden van de steden en niet van het onderwijs, wel in samenwerking maar met de regie bij de steden en gemeenten.

Van de goede communicatie in het begin van de coronacrisis is men nu jammer genoeg op een ander systeem overgeschakeld. Alle informatie staat online. De spreker heeft nooit nog het gevoel dat hij goed geïnformeerd is. Hij moet elke dag kijken of er updates zijn terwijl men vroeger telkens een melding kreeg wanneer er een wijziging was. Hij kan zich inbeelden dat dit arbeidsintensief is want dat gebeurde soms 's avonds laat of in het weekend. De huidige werkwijze lijkt hem niet de meest handige om mee te werken.

Verder lijkt het nuttig om meer middelen te kleuren voor IT. Alles draait de laatste tijd rond IT. Er is heel veel IT in de wereld rondom het onderwijs. Als men dan 1 euro per leerling kleurt om te besteden aan IT, dan lijkt dat raar.

Veranker de zomerschool en geef de regie aan het onderwijs. Maak het aantrekkelijk zodat alle scholen dat willen doen en de regie ervan willen opnemen.

Ten slotte is het tijd voor het opwaarderen van de job, wat al een aantal jaar wordt beloofd. Wanneer Tim Stiers vandaag vijf afwezige leerkrachten in zijn kleuterteam heeft, doet hij amper nog de moeite om te zoeken naar vervanging want dat is een eindeloze zoektocht. Hij moet intern schuiven om dat op te lossen. Er zijn te weinig leerkrachten. Hij had gehoopt dat er met heel de crisis opnieuw meer waardering voor het personeel zou komen omdat ouders zouden inzien dat het toch niet zo eenvoudig is om aan twee of drie kinderen les te geven, laat staan aan 28 of 30. Hij sluit af met een warme oproep voor het opwaarderen van de job van leerkracht.

2. Uiteenzetting door Sara Proost

Sara Proost vertrekt vanuit de praktijk als zorgcoördinator in de basisschool Reuzenpas in Oud-Turnhout, een school van ongeveer 450 leerlingen. Ze wil vooral kijken naar zorg. Veralgemeenen voor Vlaanderen lukt haar niet. Toch is ze ervan overtuigd dat heel veel zaken die ze zal vertellen ook in andere scholen zo beleefd werden. Ze heeft meerdere keren bewust afgetoetst bij collega's in haar omgeving hoe zij het ervaren en nog steeds ervaren. Ze is er immers van overtuigd dat men van elkaar kan leren en wil zoeken hoe men het anders kan aanpakken en wat men kan meenemen van een andere school. Daarom durft zij haar verhaal te brengen.

Ze hoopt dat met haar getuigenis effectief iets wordt gedaan in de praktijk, dat de noden worden gedetecteerd en dat men daarmee aan de slag gaat om het

basisonderwijs te versterken. Deze coronacrisis heeft meer dan ooit bewezen dat het onderwijs behoort tot de essentiële sectoren van het land. Kwaliteitsvol basisonderwijs kan echt het verschil maken.

Ze gebruikt de vooraf aangereikte aandachtspunten als leidraad in haar uiteenzetting en zal chronologisch vier fasen doorlopen: de schoolsluiting, de periode na de paasvakantie met de gedeeltelijke heropstart van het onderwijs, de opstart van het schooljaar 2020-2021 en de huidige werking.

2.1. Schoolsluiting

Het plotse nieuws dat de scholen tijdelijk zouden moeten sluiten, zorgde voor veel verwarring en onrust bij het personeel, maar samen ging men aan de slag. Op enkele uren tijd moesten de leerlingen worden voorbereid op de sluiting van de school en moest men de opvang van leerlingen klaarstomen. Alle leerkrachten deden meer dan het mogelijke, ja zelfs het ondenkbare. Men schakelde over op overlevingsdenken en verzamelde alle materiaal dat meegegeven kon worden aan de kinderen zodat het 'herhalend thuisleren' opgestart kon worden. Men ging ervan uit dat als men de leer- en werkboeken meegaf, men daarna op een rustigere manier kon bekijken hoe men de leerlingen en ouders zou informeren en begeleiden.

Het praktisch organiseren omvatte het informeren van leerkrachten, ouders en andere externe betrokkenen. Dat extra werk kwam vooral terecht op directies en beleidsmedewerkers die er in het basisonderwijs eigenlijk niet zijn. Als zorgcoördinator werd ze plots beleidsmedewerker waardoor de echte zorg voor kinderen verloren dreigde te gaan. Ze heeft vaak 's avonds met de directie online vergaderd, en vaak moeten zeggen dat haar kerntaak zorgcoördinator bleef en dat ze er ook nog moest zijn voor de leerkrachten en de kinderen. Ze voelde ook wel de sterke nood om er voor de directie te zijn.

Door de snelheid moest er in verschillende bronnen gezocht worden naar de juiste informatie. Crisismanagement vraagt heel andere vaardigheden dan het gewoon leiden van een school. Prioritair werd er gewerkt aan afspraken die nodig waren om de werking en de opvolging te garanderen. Leerkrachten moesten duidelijkheid krijgen over de manier waarop men zou communiceren met ouders, hoe men aan de slag zou gaan en welke keuzes men zou maken omdat men er als team wilde staan. De eerste weken hoopte men dat de scholen na de paasvakantie terug zouden opengaan, wat maakte dat men eerst vanuit een overbruggingsdenken aan de slag ging. Nieuwe leerstof was voorlopig niet aan de orde. Toch waren er ondertussen ook de zorgen voor de zwakkere leerlingen. Dat was voor haar een grote prioriteit.

Ouders en andere betrokkenen moesten worden geïnformeerd over volgende punten. Wat betekent de schoolsluiting voor het leerproces van hun kind(eren)? Wat verwacht men van hun kind(eren)? Hoe wordt de opvang georganiseerd? Hoe moet men zich aanmelden voor de opvang? Heel veel ouders waren bang en ongerust. Men moest rekening houden met de verschillende familiale situaties, werksituaties van ouders en verschillende socio-economische mogelijkheden van ouders en gezinnen. Dat was niet evident.

Toch vond men de beslissing om de scholen te sluiten terecht. Men zag de curves snel stijgen. De ongerustheid was bijzonder groot. Men stond tussen de kinderen die vertelden over familieleden die ziek waren geworden. Niemand kon zekerheid geven over wat veilig of niet veilig was. Men werd geconfronteerd met tegengestelde informatie en ook in de teams waren er mensen die zeer angstig waren, maar ook mensen die alles zeer sterk relativeerden.

Het was een stressvolle situatie in de scholen omdat daar heel veel mensen samenkwamen en er ook veel stromen zijn van ouders en externen. Op dat moment was er voor het personeel geen beschermingsmateriaal beschikbaar. Iedereen was nog zoekende naar de juiste hygiënische maatregelen. Niet alleen de schaarste in de maatschappij maar ook de beperkte mogelijkheden van basisscholen maakten het niet evident. Er zijn weinig omkaderingsuren en bijna geen preventie-uren. Die komen uit het lestijdenpakket of moet men bovenop aankopen. Toch bleef men aan de slag voor de leerlingen. Men ging als zorgondersteuners van klas naar klas en men had veel verschillende nabije contacten.

Daarnaast was er de onzekerheid over de organisatie tijdens de paasvakantie. De laattijdige berichtgeving woog door. Men moest blijven roeien met de riemen die er (niet) waren, en men wist ook niet goed waarnaartoe.

In de fase na de paasvakantie werd het duidelijk dat men nog niet kon heropenen. Men moest overschakelen op het echte afstandsleren met nieuwe leerstof, de zogenaamde preteaching. Opnieuw werd er heel veel flexibiliteit en inzet van leerkrachten gevraagd. Dit afstandsleren was immers iets heel anders dan het vertrekken vanuit herhaling. Opnieuw moest men zichzelf voor een stuk heruitvinden: nieuwe digitale platformen ontdekken, schoolbrede afspraken maken, en ervoor zorgen dat de digitale middelen ter beschikking waren voor zichzelf en voor de leerlingen. Heel veel leerkrachten gebruikten persoonlijk materiaal. Voor leerlingen was het zoeken naar de materialen.

Niet elke leerkracht heeft een laptop maar men mocht er wel gebruiken van de school. Een groot pijnpunt van het basisonderwijs is dat de digitale middelen echt ontoereikend zijn. Lesvoorbereidingen en verslagen maakt men thuis op de eigen digitale middelen. Nu moest men die plots delen met de eigen kinderen die thuis kwamen te zitten en voor hun school moesten werken.

Scholen deden echt wel inspanningen om de beschikbare materialen te verdelen onder het personeel en waar nodig en mogelijk ook onder de kinderen. Laptops van de overheid heeft Sara Proost in haar school en haar omgeving niet gezien. Om kwaliteitsvol werk te kunnen leveren zou voor een computer gezorgd moeten worden vanuit de overheid. De middelen die de scholen nu ontvangen voor ICT zijn ontoereikend. De school van Sara Proost heeft 350 euro ontvangen expliciet voor ICT. Met deze ondersteuning probeert men stappen te zetten. Ook opbrengsten van opendeurdagen en andere acties worden hiervoor gebruikt.

Net zoals de voorgaande spreker kijkt Sara Proost positief terug op de samenwerking die ontstond met de verschillende onderwijspartners: lerarenopleidingen die hun studenten vraaggericht lieten ondersteunen, of uitgeverijen en andere aanbieders van digitale platformen die alle materialen ter beschikking stelden om zowel de leerkrachten als de ouders en de kinderen te ondersteunen.

Op het einde van de paasvakantie vroeg men aan de ouders om nieuwe materialen, zoals werkboeken en schriften, te komen ophalen op school zodat de kinderen na de paasvakantie aan de slag konden. Voor meerdere ouders was dat moeilijk. Sara Proost heeft toen met een aantal collega's afgesproken om een bezoek te brengen bij die mensen thuis. Een knelpunt is dat niet alle gezinnen over een internettoegang beschikken of niet digitaal geletterd zijn. In verschillende gezinnen moest men ondersteunen bij het opstarten van laptops. Soms was het technisch zoeken hoe men een internetaansluiting kon realiseren.

De maatschappelijke functie van onderwijs kan echt niet worden overschat. In deze coronaperiode werd de ongelijkheid van onderwijskansen nog maar eens pijnlijk duidelijk en benadrukt. De school probeert steeds alert te zijn, met ouders in dialoog te gaan en te zoeken naar oplossingen, ook voor de coronaperiode. Wat men

doet, reikt veel verder dan de onderwijsopdracht. Aan de kwetsbaarheid van deze gezinnen kan men in deze fase niet voorbij. Onderwijs is fundamenteel, zowel op sociaal als economisch vlak. Toch kan onderwijs die maatschappelijke vragen niet alleen kan oplossen. Via welzijn en armoedebeleid moet worden gezocht hoe die ondersteuning gecreëerd kan worden, want hoe meer kansen een kind krijgt, hoe groter de kansen ook voor hun kinderen zullen zijn. Sara Proost vindt dit een heel belangrijk aandachtspunt.

Vervolgens komt de spreekster op de heropening van de scholen in mei en juni 2020. Frustrerend was het wachten op de nieuwe informatie die dan nog regelmatig werd bijgestuurd. Naast afstandsleren, opvang organiseren, toezicht houden, differentiëren en de veiligheid garanderen, moest er les worden gegeven in een organisatie die door scholen autonoom werd ingevuld. Het was een hele puzzel om dit veilig te organiseren. Snel werd duidelijk dat men bijna alle collega's nodig had om les te geven aan de groepen van het eerste, tweede en zesde leerjaar die prioritair naar voren werden geschoven. Men botste tegen de materiële grenzen van de infrastructuur. Klassen moesten worden opgesplitst en bijna alle lokalen moesten in gebruik worden genomen. De opvang kon men op dat moment niet meer in de eigen school organiseren.

Men zag heel wat voor- en nadelen. Door te werken in kleine groepen konden leerkrachten meer inspelen op de zorgnoden van de leerlingen. Zo konden leerkrachten de grootste zorg opnemen waar nodig.

Men kon terugplooiën op de kernopdracht. De kernopdracht was sterk aanwezig: werken met de leerlingen en echt actief lesgeven aan een kleine groep kinderen. De tijd die anders gaat naar het organiseren van schoolfeesten, werd dankbaar gebruikt om kinderen te ondersteunen. Daarom pleit de spreekster nog eens voor voldoende middelen zodat deze activiteiten anders bekeken kunnen worden. Dan kan een schoolfeest een ontmoetingsmoment zijn en kan het feit dat men geld moet verdienen om de school te organiseren en draaiende te houden, naar de achtergrond verschuiven.

De leerkrachten moesten verschillende opdrachten combineren: zorgen voor kwaliteitsvol thuisonderwijs, preteaching, inspringen om les te geven aan een kleine groep van kinderen in het eerste, tweede of zesde leerjaar en daarbij nog het organiseren van de opvang. Die combinatie was eigenlijk een onmogelijke taak, maar toch deed men het.

Het ontbreken van adempauzes was er op twee manieren. Lesgeven met een mondkapje is niet evident, vooral voor de eigen stem. Daarenboven hebben jonge kinderen nood aan de mimiek van de leerkracht. Een leerkracht spreekt met het gezicht. Lesgeven is veel meer dan kennisoverdracht. Het is ook nodig voor de articulatie en het leren van letters. Daarnaast is er ook de ademruimte nodig om even op adem te komen. Lesgeven is bij uitstek een job met vele prikkels, duizend ogen en vele zorgen, en dus is er figuurlijke ademruimte voor de leerkracht nodig: even een koffie drinken, de boterhammen opeten of naar het toilet gaan. Doordat men werkte met bubbels, ook tijdens de speeltijd, werd de leerkracht verplicht de hele tijd bij de groep te blijven. Omdat er verschillende bubbels in de school waren, moest men ook op verschillende plaatsen in de school spelen, en daar moest natuurlijk toezicht zijn om de veiligheid te garanderen.

Op de school van Sara Proost werd de keuze gemaakt om de leertijd maximaal te benutten. Men werkte met hele lesdagen voor het eerste en tweede leerjaar. Het zesde leerjaar kwam halve dagen naar school. Men probeerde de leerkrachten tijdens pauzes toch even vrij te maken, maar dat was niet evident omdat het personeel van de school al maximaal werd ingezet. Daarnaast kon men afwezige leerkrachten niet vervangen omdat er op de arbeidsmarkt geen leerkrachten meer

beschikbaar waren. Dit probleem blijft, ook nu, en moet structureel aangepakt worden om de zorg voor de kinderen te garanderen. Een derde stukje ademruimte lag in de taak die er voor de leerkrachten bij kwam om nog even te ontsmetten wanneer men naar een ander lokaal ging.

Vanuit de zorg moest men gaan kijken hoe men geen leerlingen zou verliezen. Men maakte zich steeds meer zorgen over de effecten op de onderwijsloopbaan van de leerlingen. Opvolging van leerlingen op afstand is zeer moeilijk in het basisonderwijs. Ontwikkeling is een proces. Proces- en productevaluatie op afstand zijn zeer moeilijk. De echte effecten werden in september 2020 nog eens duidelijk.

Multidisciplinaire gesprekken met ouders werden zoveel mogelijk online georganiseerd. Een groot nadeel daarvan is dat men geen emotionele verbinding met elkaar kan maken. Men wil betrokken met elkaar aan de slag gaan en samen beslissingen nemen: een leerling een jaar laten overdoen of een overstap naar het buitengewoon onderwijs zijn geen dingen die men zomaar even bespreekt. Meerdere keren werden ouders aan de andere kant van het scherm emotioneel, maar men kon elkaar onvoldoende steun geven.

De aanmoediging van de minister om zomerscholen te organiseren werd in de regio van Sara Proost als veel te strak aangevoeld, met te veel regeltjes. Zulke initiatieven moeten van onderuit groeien en aangemoedigd worden zodat ze op een eigen, zinvolle manier kunnen opstarten, in plaats van met vele regeltjes. Er zijn in haar buurt zomerscholen geweest zonder de financiële tegemoetkoming van de minister. De spreekster kent een voorbeeld van een school waar men de kinderen een keer per week 2 uurtjes liet komen in de voormiddag, om heel de vakantie door met een beurtrol van leerkrachten de kinderen te ondersteunen en te begeleiden. Er is voor gekozen om echt te werken aan het leerproces en niet aan culturele en andere activiteiten. Men wilde echt de kerntaken van het onderwijs bewaren. Er zijn heel mooie effecten gemeten. Men heeft die proberen in kaart te brengen. Volgens de spreekster moet men de zomerscholen echt laten vertrekken vanuit de organisatie zelf.

Schooldirect communiceerde snel en direct met de directies. Toch was er vaak verwarring omdat via de media informatie lekte of voorliep op gesprekken met verschillende onderwijspartners. Ook de minister maakte deze fout meerdere malen. Vaak leidde dat tot extra werk voor directies want ouders en leerkrachten stelden vragen waar ze een antwoord op wilden. Duidelijkheid na de besprekingen is echt wel belangrijk. Er moet worden gewacht met informatie zodat iedereen meteen de correcte informatie krijgt.

2.2. Voorbereiding op het schooljaar 2020-2021

Sara Proost komt tot de derde fase: de opstart van het schooljaar 2020-2021. De voorbereiding voor dit schooljaar verliep anders dan anders. Men moest nadenken over hoe men best aan de slag zou gaan om de veiligheid maximaal te garanderen voor leerkrachten en kinderen zonder dat men te veel zou moeten schakelen bij een verandering van kleurcode. Het draaiboek werd vertaald naar de lokale context. Vaak werd er ook al nagedacht en geanticipeerd op een eventuele verandering van kleurcode, zonder dat men de schoolopdracht van de leerkrachten te buiten zou gaan.

Startvergaderingen, klasoverleg met parallelleerkrachten, kernteamvergaderingen, graadoverleg: al deze contacten kon en kan men niet fysiek laten doorgaan. In het basisonderwijs, waar men een leerproces op gang brengt bij kinderen, is deze werking niet gemakkelijk. Verbinding en overleg verhogen immers de onderwijskwaliteit. Reflectie over de processen die men met de leerlingen moet

doorlopen, gebeuren in ontmoetingen. Leerkrachten moeten met elkaar op een fijne manier in dialoog kunnen gaan om processen bij te sturen en te reflecteren.

2.3. Taak als leerkracht

Op dit moment vragen meerdere leerkrachten zich af hoe ze hun taak als leraar goed kunnen blijven uitvoeren in de huidige omstandigheden en met de huidige middelen. Als zorgcoördinator ervaart Sara Proost dat leerkrachten vaak langskomen en ondersteuning vragen. Ze kloppen aan met twijfels en vragen. Er zijn meer handen in de klas nodig. Dat maakt dat zij ervan overtuigd is dat men in scholen nog meer moet nadenken over het waarom van onderwijs, om dan te kijken hoe men het doet en wat men ervoor nodig heeft. Zij stelt echter opnieuw vast dat er onvoldoende mogelijkheden en middelen zijn. Men heeft in de basisscholen geen middenkader om daarover na te denken.

2.4. Leerachterstand

Er zijn de zorgen om leerachterstand. Die heeft men onderschat. Hierdoor twijfelen leerkrachten. Ze willen leerlingen helpen, maar komen handen tekort. Het gaat niet altijd om het puur leren, maar ook om de inspanning en de leerhouding van de kinderen. Bijna vijf maanden zonder echt onderwijs met de sterke nabijheid van een leerkracht, voelt men. Kinderen in de basisschool leren vanuit relatie. Zonder relatie tussen leerkracht en leerling is er geen leren. Bepaalde leerinhouden zitten ver weg of zijn niet opgeslagen.

Men maakte in de lockdown keuzes om te focussen op essentiële leerinhouden. Men reikte de kinderen materialen en middelen aan om te verwerken, maar de beheersing kon niet worden afgetoetst zoals men dat anders zou doen. Herhaling is de sleutel tot succes. Leerkrachten herhalen de hele dag door op de meest creatieve manieren zodat leerinhouden geautomatiseerd en vastgezet worden. Hierin zit permanente evaluatie ingebouwd, met onmiddellijke bijsturing. Dat lukte niet op dezelfde manier in het afstandsonderwijs. De beginsituatie van vele leerlingen is hierdoor veranderd. De verschillen tussen kinderen zijn groter geworden. Leerkrachten kunnen zeer goed differentiëren, maar dat kan niet eindeloos. Kwaliteitsvol tegemoetkomen aan verschillende niveaus in één groep met 25 kinderen is niet eenvoudig. Ook ouders stelden dit vast wanneer ze hun eigen kinderen thuis moesten begeleiden. Daarover kwamen vele vragen bij de school.

Sara Proost benadrukt dat alle kinderen recht hebben op kwaliteitsvol onderwijs en begeleiding. Het lijkt dat een zorgcoördinator vaak kijkt naar de zwakkere leerlingen, maar ook de sterkere leerlingen moeten worden uitgedaagd en ondersteuning krijgen. Daarom is zij ervan overtuigd dat er meer ruimte moet komen om leerkrachten te coachen en te ondersteunen. Structurele lestijden voor navorming, overleg en reflectie zijn noodzakelijk. Die zijn er niet. Leerkrachten kunnen niet worden vrijgemaakt tijdens de week. Oudercontacten, MDO's en dialoog met ouders organiseert men op de meest creatieve manieren om ouders te kunnen zien en samen op pad te gaan.

2.5. Emotionele impact

Naast de leerachterstanden mag men ook de emotionele impact op de kinderen niet onderschatten. Leerlingbegeleiding vraagt in deze coronaperiode nog meer aandacht. Er is meer nood aan kindgesprekken en afstemmingsgesprekken met ouders. Het is onmogelijk om die te organiseren binnen de schoolopdracht van leerkrachten.

2.6. Zorgen om afwezigheden

Tot slot kijkt Sara Proost naar de huidige werking. Er zijn grote zorgen om de afwezigheden. Sinds de start van het schooljaar 2020-2021 zijn er heel wat kinderen al regelmatig afwezig geweest vanwege ziekte en/of quarantaine. Dat maakt dat de extra zorgmomenten die een school heeft, ingezet moeten worden om leerinhouden bij te werken in kleine groep of individueel. Leerlingen die nood hebben aan extra instructie of herhaling kunnen soms aansluiten, maar men ervaart dat het wegvallen van echte zorgondersteuning de druk op de leerkrachten nog meer verhoogt. Extra handen en meer ondersteuning in de klas zijn noodzakelijk om kwaliteitsvol onderwijs te kunnen garanderen. Sara Proost vraagt een uitbreiding van het lestijden- en puntenpakket.

2.7. Oproep aan het Vlaams Parlement

Sara Proost roept de parlementsleden op om proactief te denken zodat men in een volgende fase niet achter de regels of de organisatie moet aanlopen. De impact van de schoolsluitingen mag niet worden onderschat. Overgaan tot een effectieve schoolsluiting moet daarom maximaal vermeden worden. Recht op onderwijs moet maximaal worden gegarandeerd om kinderen zoveel mogelijk gelijke kansen te geven. Afstandsonderwijs in het basisonderwijs moet tot een minimum in tijd en hoeveelheid beperkt worden, maar er moet steeds voldoende aandacht zijn voor de veiligheid van iedereen die werkt en leert op school.

De spreekster meent dat er sterke lijnen uitgestippeld kunnen worden: een draaiboek waar de school zelf verder mee aan de slag kan en moet, en handvaten om op schoolniveau draaiboeken te ontwikkelen. Scholen doen dit allemaal zelf, maar het zou sterk zijn als ze daarin worden ondersteund. Zelf ging men in de school van Sara Proost al aan de slag met vragen als: hoe kan het recht op onderwijs worden gegarandeerd voor leerlingen in quarantaine; wat en wie is er nodig; waar wordt de focus gelegd; of hoe het lesgeven ondervangen wanneer een leerkracht afwezig is?

Volgens Sara Proost is het essentieel om de budgetten te verhogen om in te kunnen zetten op digitale versterking, meer handen op de klasvloer en structurele beleidsmedewerkers om directies in hun taken te ondersteunen. Enkel zo kan er op een kwaliteitsvolle manier zorg geboden worden en kan een sterk zorgbeleid worden uitgerold.

3. Uiteenzetting door Bart Jonckers

3.1. #Samentegencorona

De laatste spreker is *Bart Jonckers*, directeur van de stedelijke basisschool Alberreke uit Antwerpen. Deze school is gelegen in hartje Antwerpen, midden in de joodse buurt. Er zijn zo goed als geen joodse kinderen maar wel een prachtige diverse leerlingenpopulatie.

Bart Jonckers heeft een groot onderwijshart en daarom doet hij deze job. Hij maakt samen school met een erg betrokken en solidair team. Het is een team dat snel kan schakelen en waardoor hij zich gedragen voelt, wat nodig is om de crisis samen door te komen. De spreker hangt zijn verhaal op aan een aantal stellingen, heen en weer in de tijd, en probeert zoveel mogelijk zaken te duiden.

3.2. Scholen kunnen nooit meer dicht

Het sluiten van de scholen in maart 2020 was een terechte keuze, gelet op de beperkte kennis van het virus. De hele periode van heropening heeft zeer veel

geleerd maar het was allesbehalve evident om terug open te gaan. Er heerste angst voor het virus. De schoolwerking op schoolniveau werd stilgelegd. Het team werd verdeeld in groepen die op hun beurt aan de slag zijn gegaan met de draaiboeken van de overheid. Al snel schakelde men naar corona-actieplannen per draaiboek. Midden augustus 2020 kreeg men de vier pandemiescenario's. Bart Jonckers is enthousiast over het feit dat een basisschool nooit meer dichtgaat want dit is zeer belangrijk voor de kinderen. Zelfs wanneer een school door de knieën gaat wegens mogelijke besmettingen of isolatie, moet men samen inspanningen doen om kinderen op school te houden. Hij vindt het sterk dat zijn organisatie de pedagogische begeleidingsdienst inzet als reserve om een school uit de nood te helpen wanneer die zonder leerkrachten komt te zitten. De spreker meent dat alleen dergelijke solidariteit de scholen erdoor kan helpen. Dat werkt ook in zijn team zo: men helpt elkaar waar nodig.

3.3. Wees doordacht in de communicatie

Een belangrijk gegeven bij de heropening waren de mails van Schooldirect. Die brachten elke directeur snel op de hoogte van de nieuwe regels om een school te heropenen. Bart Jonckers kan van maart tot juni 2020 de weekends op één hand tellen die hij niet heeft doorgebracht op school met de kinderen of achter zijn laptop. Hij vindt het erg belangrijk dat men goed nadenkt over dergelijke mails en zorgt dat die zijn afgeklopt door alle nodige instanties vooraleer ze worden verstuurd. Bovendien spelen de media hier ook een belangrijke rol. Zo las hij erg vaak over scholen die terug opengingen, maar in realiteit waren dat maar enkele klassen. De schoolpoort ging iets meer open maar de school was zeker nog niet helemaal open. Dat leidde ertoe dat de school werd overladen met e-mails en telefoons met vragen van ouders maar ook van kinderen. Het is fijn om als directeur mails van kinderen te krijgen, maar de inhoud was vaak erg triest want ze wilden weer naar school. Ze vroegen zich af waarom een, twee en zes mochten komen en drie, vier en vijf niet. Daar heeft hij onnodig veel energie aan verloren.

In crisistijd heeft men nood aan kristalheldere communicatie, gericht aan alle lagen van de bevolking en op ieders maat. De pandemiescenario's zijn duidelijk en proactief opgesteld. De beslisbomen zijn dat zeker voor directeurs, beleidsmakers en leerkrachten maar niet voor alle ouders. Zijn boodschap is: zorg dat iedereen wordt bereikt met duidelijke communicatie. Hij weet niet hoe, maar hij ziet wel regelmatig filmpjes verschijnen op Karrewiet of van bekende Vlamingen waarin gezegd wordt dat wanneer een kind ziek is, het thuis moet blijven. Tot op vandaag komen er zieke kinderen naar school omdat ouders niet zijn aangesloten bij een ziekenfonds en het te veel kost om naar de dokter te gaan.

De spreker hoopt heel erg dat men niet te pas en te onpas begint te sleutelen aan de scenario's. Hij begrijpt dat hoe meer tijd erover gaat, hoe beter men het virus leert kennen en dat hier en daar een aanpassing wel gewenst kan zijn als die ertoe leidt dat de scholen open kunnen blijven. Toch speelt hier ook het belangrijke aspect van veiligheid bij de leerkrachten. Het gesprek over de kleurcode leeft in de leraarskamers.

3.4. Kleef geen pleisters op leerkrachten

Zijn team is van maart tot eind juni 2020 non-stop doorgedaan. Het voorbije half jaar woog enorm op iedereen met een groot onderwijshart en men kan inschatten dat dit de komende periode nog zo zal zijn. De spreker heeft in zijn school collega's volledig onderuit zien gaan omdat ze de kinderen van hun klas maar niet mochten ontvangen. Dat ziet men jammer genoeg niet maar dat gebeurde wel in heel wat Vlaamse leraarskamers.

De leerkrachten switchten 'in no time' van klasjuf naar digijuf. Er werd verhuisd, er werden pretpakketten gemaakt, Smartschool werd op afstand gelanceerd, er werden livelessen gegeven, bundeltjes gemaakt en talloze mails verstuurd. Kinderen werden door de juf aan huis bezocht. Dat was allemaal onverkend terrein. Daarnaast deed zijn team met de glimlach noodopvang van 7 uur 's ochtends tot 18 uur 's avonds in twee shiften. Ondertussen werd er gemaïld of gewhatsappt. Alle kanalen werden ingezet om de 'Alberrekes', zoals hij de leerlingen van zijn school noemt, voeling te blijven geven met de school.

Hij is waanzinnig trots op zijn team maar maakt zich ook zorgen over hun welbevinden, zeker op lange termijn. Ze geven zich steeds 125 procent. In de paasvakantie van 2020 is er zonder enige discussie doorgewerkt zodat iedereen met een noodzakelijk beroep alsnog verder kon. Hij vraagt ervoor te zorgen dat de job van leerkracht terug wordt gewaardeerd en aantrekkelijk wordt. Zorg voor sterke starters. Zorg dat rasleerkrachten en teams het vertrouwen voelen van hun minister en hun overheid. Hij vraagt zich net als Tim Stiers ook sterk af of men nu nog eens extra druk moet leggen met inspecties. Stuur de inspecteurs gerust langs voor een goede babbel. Laat ze luisteren, zoals ze in de vorige periode deden door heel wat directies op te bellen. Hij vond dat heel fijn. Zij doen een zekere controle en dat mag. De warmte die men voelt als een inspecteur zegt "Hou vol" of "Knap wat uw team doet" geeft veel vertrouwen in de leraarskamers.

3.5. Een school is een veilige plek

De kinderen merken gelukkig nauwelijks iets van de maatregelen. De situatie is nog niet zoals vroeger maar al wel veel beter. Iedereen heeft baat bij het ritme en de structuur die een schooldag brengt, vooral de kwetsbare kinderen want in de school kunnen ze kind zijn.

Voor Bart Jonckers is 'kwetsbare gezinnen' een containerbegrip geworden. Het gaat om kinderen die slachtoffer zijn van een vorm van geweld, armoede of kansarmoede, maar ook om kinderen van hoogopgeleide tweeverdieners die bezwijken onder de druk van de werkgever. Kinderen horen op school te zijn. Daarom mag de school nooit meer dicht. Wanneer men toch weer naar een sluiting zou gaan, dan moet de school een opvangplek blijven voor kwetsbare gezinnen.

Sommige kinderen zijn bijgekomen in de voorbije periode. Voor vele kinderen was er te weinig bewegingsruimte in de stedelijke context. Bart Jonckers maakt zich zorgen over de opvolging van de gezinnen nu de CLB's bezwijken onder de coronadruk en hun primaire taak van eerstelijnszorg steeds minder kunnen opnemen. Na zo'n zware periode had hij gehoopt dat ze net meer tijd en middelen zouden hebben om de school te ondersteunen met eerstelijnszorg. De CLB-artsen en -verpleegkundigen leveren echter ongelooflijk werk. Hij vindt het heel fijn dat zij rustig en duidelijk antwoord geven op de noden van een directeur of een zorgcoördinator.

3.6. Niets vervangt kwaliteitsvol onderwijs op school

Voor Bart Jonckers is het duidelijk dat men in een basisschool nood heeft aan echte contactlessen. Ondertussen probeert men pragmatisch om te gaan met de regels uit de draaiboeken. Zo heeft hij na overleg met leerkrachten recent beslist dat men het openbaar vervoer in Antwerpen even niet meer zal gebruiken en andere oplossingen zoekt omdat de school anders mee zorgt voor onnodige piekmomenten op trams en bussen.

Het is ook duidelijk dat een beeldscherm een leerkracht niet kan vervangen. Op de school van Bart Jonckers zijn er afspraken gemaakt wanneer een kind in quarantaine of isolatie gaat. De klasleerkracht en de zorgleerkracht zorgen voor een digitaal pakket dat van thuis uit kan worden gemaakt zolang het kind zich goed voelt.

Een kind dat ziek is, moet eerst herstellen. Er is echt een schat aan digitaal materiaal aangemaakt. Zo kunnen kinderen hun opdrachten zelfstandig opzoeken op iPads. Ook anderstalige nieuwkomers hebben QR-codes die leiden tot filmpjes waarbij de juf uitlegt waarover de les gaat. Het sociale aspect en de relatie tussen leerlingen en die tussen leerlingen en leerkracht vereisen ook fysiek contact.

3.7. Er is nog een digitaal pad af te leggen

De digitale revolutie was er echt wel. De toekomst is: voor elke leerling een eigen device. Voor elke leerkracht kwaliteitsvol materiaal om mee te werken, is een must. Daarnaast is er de eigenheid van elke school. Een school moet zelf het tempo kunnen bepalen waarmee ze haar koers vaart. Zorg ervoor dat leerkrachten de tijd krijgen om te professionaliseren en dat elke school haar keuzes mag maken. Ook op de school van Bart Jonckers kwam er een strategische doelstelling bij die de ambitie heeft om de ICT-vaardigheden van zijn team in kaart te brengen en te versterken. Niemand kan blind zijn voor deze revolutie maar ze is zeker nog niet verankerd in de schoolwerking. Er is veel geprobeerd en geëxperimenteerd. Dat moet nu worden bijgestuurd en geëvalueerd.

3.8. De buik van de klas is afgeslankt

De kloof tussen zwakkere en sterkere leerlingen is groter geworden. De motor van de klas is verkleind. Dit maakt dat de diversiteit in klassen nog groter en nog uitdagender is geworden. Vaak is de middengroep de referentiegroep. Nu wordt deze groep kleiner. Er ontstaan meer verschillende trajecten waardoor het moeilijker wordt om een helder klasbeeld voor ogen te krijgen. Op het einde van het schooljaar 2019-2020 hebben de collega's van Bart Jonckers veel meer tijd genomen voor overdrachtsgesprekken. Sommige daarvan gingen ook door in de eerste week van juli 2020. Op het einde van dat schooljaar werden er nog wel wat summatieve toetsen gedaan en wat AVI's afgenomen om toch al een zicht te krijgen op hoe de leerlingen zich verhouden tot waar ze horen te staan. In het schooljaar 2020-2021 is men in de kleuterschool vooral gestart met observeren. De klaswerking start gewoon maar de taak ligt in het gericht en meer observeren om een beginsituatie in kaart te brengen en waar nodig voor sommige kinderen direct actie te ondernemen. Leerkrachten hebben om de drie weken klasoverleg waarbij ze de noden van de leerlingen bespreken. Op basis daarvan worden er soms beginsituatieanalyses gemaakt en worden er extra tests afgenomen om te kijken hoe men die leerlingen zo goed mogelijk kan helpen. Leerachterstand is volgens Bart Jonckers maar een deel van de realiteit want heel veel kinderen hebben ook andere vaardigheden verworven in deze periode. Zij blinken daar dan in uit, maar dat zijn niet noodzakelijk eindtermen.

3.9. Onderwijzers zijn topsporters. Behandel ze ook zo

Onderwijzers zijn mensen die met tegenslag om kunnen: ze redden hun rug en doen een nieuwe poging. Toch ziet Bart Jonckers vandaag scholen op limieten botsen. De voorbije weken werden er in zijn school heel wat mensen getest en binnen de scholengemeenschap gaat het om een waanzinnige aantal. Bij de ene duurt het anderhalve dag en bij de andere vier tot vijf dagen om het resultaat van de test te krijgen. Topsporters weten dat binnen de vier uur. Dit is een wereld van verschil voor schoolteams. Hij zou graag willen dat alle onderwijzers prioritair worden behandeld. Zo kunnen zij als ze niet ziek zijn alsnog snel terug het schoolteam versterken. Wanneer er leerkrachten besmet zijn, geraakt de school uit balans. De leerkrachten die nauw samenwerken met iemand die besmet is, zullen al snel de dokter bellen. Als de dokter dan hoort dat het gaat om een leerkracht, dan zal die testen. Men gaat dan heel snel van twee naar zeven mensen die thuiszitten en de schoolwerking komt op twee dagen tijd in het gedrang door een tekort aan

leerkrachten. Dat leeft in elke leraarskamer. Mensen beseffen dat dat het gevolg is van hun job.

Een directie moet ook kunnen vragen naar een test voor zijn leerkrachten, zonder enige kosten. Dat kan voor noodzakelijke rust zorgen. Als er in de klas besmettingen zijn, kunnen zij mogelijk alsnog een test laten afnemen. Het meest kostbare goed van een school staat immers vooraan de klas. Als die mensen gelukkig zijn, kunnen zij fantastische dingen doen.

3.10. Corona brengt kansen. Geef zuurstof aan positiviteit

Corona biedt kansen. Die stelling gaat over het feit dat Bart Jonckers samen met zijn schoolteam het beste heeft proberen te maken van een moeilijke tijd. Men bedacht heel wat zaken die men anders nooit op die manier had bekeken. Aangezien men in teams aan draaiboeken werkte, werd er snel beslist en was er een hoge betrokkenheid tussen de collega's en het hele team. Een treffend voorbeeld is de fietsproclamatie voor de derde kleuterklas en het zesde leerjaar. De school hecht er veel belang aan dat de kinderen die belangrijke periode kunnen afsluiten met het ritueel van een proclamatie, dat is ingebed in schoolwerkingen. Een afvaardiging van het schoolteam ging met een orkest langs bij elke leerling thuis. Een hele zondag reed men van deur tot deur en de zesdeklassers werden bezocht op twee avonden. Dat gaf ongelooflijk veel energie.

De leerkrachten gingen ook op huisbezoek en werden daar geconfronteerd met de thuissituaties van de kinderen. Als men er zo 24 na elkaar bezoekt, dan krijgt men plots een heel Antwerps beeld van zijn klas. Dat gaat van het prachtige herenhuis tot het appartement waar men eerst de bel moet zoeken en dan in de gang op zoek moet gaan naar het juiste appartement.

Terugkijkend naar de afgelopen periode vindt Bart Jonckers het belangrijk om het positieve in de verf te zetten, ondanks de miserabele tijd. Kijkend naar de toekomst vindt hij dat er dringend nood is aan snellere testing voor leerkrachten. Geef schoolteams vertrouwen. Geef CLB's meer tijd voor eerstelijnszorg. Zorg voor kristalheldere communicatie op maat van alle ouders. Als er aanpassingen aan het pandemiescenario zijn, zorg dan dat elke directeur dat te weten komt op een snelle en efficiënte manier zodat hij tijd heeft om zijn team daarin mee te nemen. Zelf is hij steeds bereid om mee na te denken over het onderwijs van morgen. Net zoals Tim Stiers en Sara Proost, vraagt hij om de scholen erbij te betrekken want ze staan allemaal ter beschikking.

4. Vragenronde

4.1. Vragen van Loes Vandromme

Loes Vandromme start met vragen over de communicatie. Hoe hebben de sprekers de bevraging door de inspectie ervaren? Welke aanbevelingen kunnen zij geven voor de toekomst? Welke tips hebben de sprekers ten aanzien van de media om correcte berichtgeving te brengen?

Het parlementslid verwijst naar de oprichting van de Brinckmancommissie om de kwaliteit van onderwijs in kaart te brengen. Daar kunnen zeven leerkrachten bij aansluiten en er waren 1000 leerkrachten geïnteresseerd. Zij hoort de oproep van de sprekers om meer betrokken te worden bij het beleid. De minister heeft ook de onderwijsclub. Hebben de sprekers het gevoel dat ze echt vertegenwoordigd zijn? Zou het een mogelijkheid zijn om die onderwijsclub op sommige momenten uit te breiden met een aantal mensen die op de werkvloer staan?

Loes Vandromme voelde in de betogen af en toe een dualiteit met langs de ene kant de Vlaamse sturing aan de hand van draaiboeken en aan de andere kant de lokale autonomie in de verantwoordelijkheid die moet worden genomen, of de dualiteit van de strikte maatregelen en het verschil dat men kan maken met een aanpak op maat van de school. Hoe hebben de sprekers dat ervaren? Was dat altijd een dualiteit, of waren daar ook voordelen aan? Men gaf aan dat er linken konden zijn met lokale besturen. Wat zijn goede voorbeelden voor de lokale besturen?

Ze heeft niets gehoord over de Coronadecreten die werden goedgekeurd in het Vlaams Parlement. Zo was er de mogelijkheid om af te wijken van het schoolreglement wat betreft timing van evaluatie, schooltijd en inschrijvingsmogelijkheden. Hebben de sprekers daarvan gebruikgemaakt? Zijn er nog andere zaken die zeker op korte termijn moeten worden aangepast om in deze coronatijd onderwijs goed te organiseren?

Als digitalisering in het onderwijs echt cruciaal is voor de toekomst van het onderwijs, wat zijn daar dan de concrete uitdagingen? Er werd al verwezen naar extra middelen. De ene spreker gaf aan om die middelen meer te kleuren, anderzijds was er een vraag om meer middelen te krijgen waarvan de scholen dan zelf kunnen kiezen hoe ze worden ingezet. Daar had ze graag de mening van de sprekers over.

Wat betreft het effect op de schoolloopbaan: hebben de sprekers deelgenomen aan de OVSG- of de interdiocesane proeven? Wat hebben zij daaruit geleerd? Zijn er nog andere hulpmiddelen nodig om de screening van de leerlingen te doen? Werden ze de voorbije periode genoeg ondersteund door pedagogische begeleidingsdiensten, CLB's en alle mogelijke instanties? Zijn er zaken die men echt heeft gemist?

Loes Vandromme heeft ervaren dat er een grote diversiteit was in de zomerscholen. De ervaring van de sprekers was er een die zeer sterk gelinkt was aan de scholen zelf. Zelf kent zij voorbeelden van zomerscholen waar die link niet zo sterk was en waar men afstand nam van het remediërende en het schoolse lesgeven. Zien de sprekers de mogelijkheden om de middelen die zijn vrijgemaakt voor de zomerscholen te integreren op de klasvloer zelf?

Is er vanuit het beleid voldoende aandacht gegaan naar het psychosociale welzijn? Zijn er nog beleidsinitiatieven nodig? In verband met het CLB en de eerstelijnszorg, is er meer nood aan tijd voor gesprekken met kinderen en ouders. Zijn er voorbeelden van samenwerking met instanties die in andere tijden misschien wat verder afstaan van onderwijs en die door corona een nauwere samenwerking konden realiseren met het onderwijsveld? Wat kan men daaruit leren?

Er zijn heel veel zaken opgelegd wegens corona. Daar kan men uit leren. De sprekers hebben al een aantal zaken aangegeven, bijvoorbeeld voldoende sanitaire voorzieningen. Wat hebben de sprekers echt ervaren als 'lessons learned' die men moet meenemen, vooral gekoppeld aan de werkingsmiddelen die er zijn? Heeft men voldoende middelen om al die goede dingen die men heeft geleerd uit de coronacrisis, mee te nemen?

Loes Vandromme heeft eerder de directeurs 'acrobaten van de coronacrisis' genoemd. Zij hadden grote uitdagingen. Wat betreft timemanagement: wat ervaren de directeurs als grootste nood van ondersteuning? Als ze een beleidsmedewerker hadden, welke taken zouden zij die persoon dan hebben gegeven? Op de websites van de scholen staan heel mooie voorbeelden van pedagogische projecten. Konden zij voldoende bezig zijn met het pedagogische project tijdens de coronacrisis? Zou de beleidsondersteuning hen daarin kunnen helpen?

Personeelsmatig was er ook een grote uitdaging wanneer mensen in quarantaine werden geplaatst. Ze heeft ook gehoord van de carrousel van testen. Als een kind besmet is, zorgt dat er soms voor dat in een week tijd verschillende testen moeten worden afgenomen. Zijn daar goede voorbeelden van? Welke tips kunnen zij hierover geven?

Zelf heeft Loes Vandromme het tekort aan vervangingen al aangekaart. Er is heel veel solidariteit. Er is een lerarentekort en een tekort aan krachten om alle problemen op te lossen. Zijn er op korte termijn winsten te boeken? Kan men daar voorbeelden van geven?

Een leraar is lid van een team. Er is tijd nodig om intervisiemomenten en professionaliseringsprojecten in te plannen. Zijn daar goede voorbeelden van? Hoe heeft men dat aangepakt?

Er werd een ongelooflijke wendbaarheid gevraagd van de leerkrachten. Hoe zijn de directeurs er als goede personeelsmanagers in geslaagd om die leerkrachten die wendbaarheid te laten tonen?

De sprekers hebben overtuigend getoond dat leerkracht – directeur wellicht ook – het mooiste beroep is dat er is. Een zaak die men moet leren uit deze crisis, is dat men allemaal samen, over alle partijgrenzen, netten en scholen heen, ervoor moet zorgen dat men sterke jonge mensen warm maakt voor het onderwijs en de lerarenopleiding. Het is een professionele uitdaging, dat bewijst deze crisis. Loes Vandromme is ervan overtuigd dat wanneer men blijft spreken met een hart voor onderwijs, zoals de sprekers hebben gedaan, er zeker heel veel mensen van kunnen worden overtuigd dat onderwijs echt wel het mooiste beroep is dat er is.

4.2. Vragen van Sihame El Kaouakibi

Sihame El Kaouakibi vraagt wat na september 2020 de voornaamste conclusies zijn in verband met het afstandsonderwijs, zowel vanuit de leerlingen als de leerkrachten. Hoe kan men de kinderen en jongeren die tijdens de crisissituatie uit de boot zijn gevallen, toch bereiken? Armoede is meer op de radar gekomen, vooral in de grote steden. Wat is de conclusie in meer landelijke streken? Zijn er veel kinderen en jongeren die vroeger onder de radar bleven maar nu zichtbaar zijn geworden? Hoe gaan de sprekers daarmee aan de slag? Hoe kan men helpen dat scholen ook in meer landelijke omgevingen daarmee aan de slag kunnen?

Wat is de ervaring met leerachterstand? Zijn er verschillen tussen schooljaren? Wat is het verschil in leerachterstand tussen kansarme en kansrijke kinderen? Ziet men nu al een effect op het inhalen van leerachterstand? Wat zijn noden en vragen aan het beleid om te remediëren aan die leerachterstand? Uiteraard zijn kleinere klassen beter. Differentiëren is niet evident. Zijn er mogelijkheden op korte termijn om lokaal samenwerkingen aan te gaan in functie van extra ondersteuning in de klas aan basiszorg, al dan niet door externen? Gebeurt dat al?

CLB's werken de klok rond en hun kerntaak komt in het gedrang. Welke ruimte is er momenteel nog voor het opnemen van zorg, bijvoorbeeld in verband met pesten? Hoe kan men daar beter op inzetten? Is er wat dat betreft een lokaal ecosysteem mogelijk? In Antwerpen werd in coronatijd enorm ingezet op een lokaal ecosysteem, voornamelijk op initiatief van bepaalde scholen of naschoolse opvang zelf, van verschillende organisaties en welzijnscentra. Zien de sprekers vandaag of in de toekomst iets structureel gebeuren?

Wat betreft het welzijn van leerkrachten zijn er verschillen, van angst tot relativeering bij de leerkrachten. Is die angst vandaag nog aanwezig? Hoe kan men daaraan tegemoetkomen? Ook bij ouders merkt men verschillen in het omgaan met het feit

dat de scholen nog steeds open zijn. Vandaag worden veel debatten gevoerd met te weinig echte data, waardoor er wat verwarring is en weinig vertrouwen in kleurcodes en beslissingen die worden genomen. Volgens het parlementslid moeten volledige data en testing vertrouwen geven zodat men geen debatten in het ijle meer voert. Dat geeft vertrouwen aan ouders en leerkrachten.

Er is gezegd dat er meer moet worden getest. Zijn de tests vandaag toegankelijk? Hoe kan men die toegankelijker maken?

De sprekers pleitten voor een regierol voor het onderwijs wat betreft de zomerscholen. Is dat volgens hen een taak die enkel door het onderwijs moet worden opgenomen als onderdeel van een school, of eerder in een lokaal netwerk maar met de regie bij de school zelf? Hoe kan men de zomerschool aantrekkelijker maken? Wat moet eraan veranderen? Waarom tekenen scholen vandaag niet in? Sommige scholen werkten bottom-up en andere scholen willen dat het voor hen wordt georganiseerd. Kan men het op een andere manier aantrekkelijk maken om ze te organiseren maar ook aantrekkelijk voor de leerlingen, want het blijft vrijwillig? Wat heeft men geleerd over het aantrekken van leerlingen die het nodig hebben?

Er zullen nu ook herfst- en winterscholen, en bijwerkklassen van start gaan. Zouden de sprekers daarop intekenen? Hoe kan men daar met de 'learnings' van de zomerscholen nu eventueel al bijsturen waar nodig?

Wat zou beter kunnen in de communicatie? Voelen de scholen zich vertegenwoordigd? Hoe kan dat beter? Hoe kan de communicatie beter gestroomlijnd worden aangepakt? Hoe zorgt men ervoor dat men op korte termijn de snelle schakeling tot bij de scholen krijgt?

4.3. Vragen van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman maakt zich zorgen over de leerachterstand. Globaal genomen was er een halfjaar leerachterstand en bij leerlingen uit kansengroepen was die nog groter. Is dat al deels bijgewerkt? Zal dat kunnen worden bijgewerkt en op welke termijn? Hoe pakt men dat aan? Is er een plan van aanpak? Heeft men er nog ondersteuning voor nodig vanuit Vlaanderen?

ICT was, is en blijft een pijnpunt. Wat zijn daarbij de prioriteiten? Een spreker zei dat hij geen pc's uit Vlaanderen van het pc-project van de minister heeft gezien. Geldt dat ook voor de andere sprekers? Waren er tekorten? Hebben alle leerlingen nu een toestel en een verbinding of zijn er nog problemen? Welke nood is het meest dringend: hardware, gekleurde middelen om zelf te kunnen beslissen, professionalisering of ICT-coördinatoren? Wat zijn de prioriteiten?

Elisabeth Meuleman maakt zich ook zorgen om kinderen uit risicogroepen en kinderen die een gezinslid hebben uit een risicogroep waardoor de ouders de kinderen niet naar school durven te sturen. Zijn er dergelijke gevallen in de scholen van de sprekers? Hoe pakken zij dit aan? Werkt men daarvoor met Bednet? Is er op dit moment voldoende toegang tot Bednet voor die kinderen die langer en structureel moeten thuisblijven? Is daar voldoende bewustzijn over en zijn daar voldoende oplossingen voor?

Hoe was de aanpak van de CLB's wat betreft contacttracing? Wat aanvankelijk misschien een hoog risico was, wordt nu eerder als een laag risico gecategoriseerd waardoor er misschien niet genoeg getest wordt en besmettingen op scholen onder de radar blijven. Wordt er structureel getest? Heeft men het gevoel dat er genoeg getest wordt?

Het Vlaams Parlement worstelt al lang met de opwaardering van het lerarenberoep. Er is geen 'silver bullet' als oplossing voor het lerarentekort. Ziet men daar op korte termijn winsten? Wat is er mogelijk om het beroep op korte termijn op te waarderen, en het lerarentekort en de vervangingen aan te pakken?

4.4. Vragen van Hannelore Goeman

Voor *Hannelore Goeman* is het duidelijk dat afstandsonderwijs geen evidentie is. Voor de toekomst zitten er mogelijkheden in om meer op maat van leerlingen te werken, maar volgens haar moet dat wel op voorwaarde dat iedereen toegang heeft tot het digitaal onderwijs. Daar ligt nog veel werk op de plank.

Hebben de scholen laptops gekregen? Hoe groot zijn de tekorten op school? DigitalForYouth was een mooi project maar het is absoluut nog niet genoeg, de vraag was veel groter dan het aanbod. Het mag zich ook niet beperken tot leerlingen, veel leerkrachten waren aangewezen op hun eigen materiaal. Als men op afstand moet lesgeven, moet men investeren in goed materiaal, wat leerkrachten en directies nu vaak zelf doen. Dat kan niet de bedoeling zijn. Het streefdoel moet zijn: een laptop per kind, een laptop per leerkracht en een aansluiting op het internet.

Het pleidooi van de sprekers voor meer IT-middelen is goed aangekomen bij Hannelore Goeman. Ze vraagt of het alleen gaat over hardware. Als zij goed heeft geluisterd, gaat het ook over ondersteuning, ICT-coördinatoren en softwarepakketten. Kunnen de sprekers daar nog iets meer over vertellen?

Hannelore Goeman maakte zich zorgen over de leerlingen die van de radar zijn verdwenen en met wie de school ondanks alle inspanningen geen contact heeft kunnen leggen tijdens de periode van corona. Hoe zijn de scholen daarmee omgegaan? Was er samenwerking met het lokaal bestuur om een oplossing te bieden? In Antwerpen bijvoorbeeld werd daar een plan voor opgezet. Hoe heeft men dat ervaren? Hoe is het op andere plaatsen aangepakt?

De sprekers hadden het over de regierol van de lokale besturen. Kunnen zij daar wat dieper op ingaan? Wat is de rol van de lokale besturen in deze crisis? Nu is er communicatie vanuit Vlaanderen met de scholen. Welke plaats moet het lokaal bestuur daarin krijgen?

Het parlementslid werd geraakt door de berichten over kinderen die thuiszaten en geconfronteerd werden met huiselijk geweld, misbruik en stress. Hoe zijn de scholen daarmee omgegaan? Het lijkt haar logisch dat er extra ondersteuning moet komen vanuit het beleid, maar hoe moet dat precies worden ingevuld? Hoe moet het Vlaams Parlement dat in zijn aanbevelingen zetten? Het spreekt voor zich dat de CLB's verder moeten worden versterkt, maar zijn er nog andere concrete suggesties?

Hannelore Goeman komt op de preteaching. Op een bepaald moment moest worden overgeschakeld op nieuwe leerstof. Hoe haalbaar was dat, zeker in de lagere school? In de middelbare school kunnen kinderen al veel meer autonoom werken. Men wilde de ouders niet overbevragen, maar ze denkt dat de realiteit vaak heel anders was en ouders niet anders konden dan hun jonge kinderen helpen. Was het haalbaar? Wat zijn daarbij de bemerkingen?

Wat betreft de heropstart werd gezegd dat kleinere klassen enorm hebben geholpen om de leerachterstand voor de zomer al bij te werken. Wat hebben de scholen toen gedaan om die leerachterstand bij te werken en wat doen zij nu nog? Is er toen al een evaluatie gebeurd van de leerachterstand per kind? Hoe kan men zoveel mogelijk op maat werken?

De minister lanceert pistes rond herfstscholen, bijscholen en weekendscholen. Dat zijn allemaal extra lessen buiten de reguliere schooluren. Het parlementslid hoort de opmerkingen dat men eigenlijk moet zorgen voor meer mensen op de vloer, meer coaching, betere begeleiding en meer nascholing voor de leerkrachten omdat zij de personen zijn die de leerachterstand in de klas tijdens de uren kunnen wegwerken. Is het niet beter om het geld dat nu voor die extra bijscholing wordt voorzien, rechtstreeks te investeren in de klas?

Er zijn al heel wat concrete suggesties gedaan over hoe de communicatie kan worden verbeterd. Hoe kan de communicatie met de ouders verbeteren? Ook daar loopt het vaak nog mis waardoor de mailboxen van de scholen vollopen met mails van ouders die niet weten waar ze aan toe zijn.

Op elke school zijn er veel kosten afgekomen. Het is goed dat er compensatie voor is. Die was tot nu toe voldoende, maar het stopt niet: er zal extra moeten worden gepoetst of er zal materiaal moeten worden aangekocht. Hoe staan de scholen er nu voor? Volstaat dat budget op dit moment nog altijd?

Het parlementslid neemt de opmerking van de sprekers in verband met het leraarentekort mee. Zijn er nog concrete dingen waar de sprekers aan denken om onmiddellijk een antwoord te bieden op dit probleem?

Ze sluit zich aan bij de opmerking om de doorlichting op dit moment op een totaal andere manier te organiseren. Zij meent dat de inspectie op dit moment nog steeds moet worden ingezet als luisterend oor en coach, en niet als controleur van de reguliere schoolwerking. Zij sluit af met de opmerking dat iedereen het erover eens is dat de scholen en zeker de basisscholen in de toekomst niet meer dicht mogen.

4.5. Vragen van Jos D'Haese

Jos D'Haese start met vragen over de veiligheidsmaatregelen op school. Een belangrijke maatregel waar vandaag de nadruk op wordt gelegd, is de ventilatie. Het ventilatieplan van Vlaams minister Ben Weyts komt erop neer dat men de ramen moet openzetten. Maar binnenkort is het winter. Zijn er bij de sprekers mogelijkheden om te ventileren? Zijn er alternatieven voor het openzetten van de ramen? Wat kan daarin worden geïnvesteerd?

Er zit nog maar weinig rek op het leerkrachtenteam. Men zal proberen mobiele medische teams op te zetten om te komen helpen in het geval van uitbraken in collectieve voorzieningen maar ook in scholen en internaten. Die teams komen er uiteindelijk maar amper want er zijn er maar vijf. Als men in de school te maken krijgt met een clusteruitbraak, komt er grote extra druk te liggen op de leerkrachten, niet alleen op vlak van onderwijs maar ook op vlak van welzijn. Denken de sprekers dat men die teams effectief nodig heeft bij een uitbraak of zijn er andere manieren van ondersteuning nodig?

Jos D'Haese had begrepen dat de afspraak gemaakt is dat de Vlaamse overheid zou zorgen voor laptops voor het secundair onderwijs en dat de lagere scholen het zouden moeten oplossen met de gemeente. Verschillende sprekers zeggen dat ze geen laptops hebben gezien. Wil dat dan zeggen dat er vanuit de gemeente geen of weinig hulp is gekomen?

Wat betreft ICT heeft men het over 1 euro per leerling. Zijn daar ook de nieuwe middelen bijgeteld? In 2019 is er aangekondigd dat er vanaf het schooljaar 2020-2021 35 miljoen euro extra zou gaan naar de scholen voor ICT. Hebben de scholen dat geld al gezien of is het nog onderweg?

Er is gesproken over samenwerking met de lokale besturen. Er is heel veel creativiteit geweest bij leerkrachten, zorgcoördinatoren en dergelijke meer om leerlingen thuis op te zoeken. Welke handvaten hebben de scholen van lokale en de Vlaamse overheid daarvoor gekregen?

Er werd heel wat digitaal materiaal gratis ter beschikking gesteld bij de heropstart van de scholen om afstandsonderwijs te kunnen geven. Jos D'Haese vreest dat dit niet zo zal blijven, terwijl men nog naar een lange periode van digitaal onderwijs zal gaan en er ook een omslag is gemaakt naar meer digitaal onderwijs. Hoe kijken de sprekers daarnaar?

4.6. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls sluit zich aan bij vele van de gestelde vragen. Wat hebben de sprekers heel concreet nodig aan ICT? Is dat voor elk verschillend? Zijn dat computers, zwaardere internetlijnen of ondersteuning van de leerkrachten bij het gebruik?

Wat betreft de mails van Schooldirect over de aanpassingen: vraagt men dat de aanpassing in de mail zelf komt te staan in plaats van dat men ernaar moet doorklikken?

Koen Daniëls worstelt met de vraag over de onderwijsclub, de koepels en de vakbonden. Worden de sprekers bevraagd door hun respectieve koepels en vakbonden over wat moet worden ingebracht in het overleg?

De vier thema's waar de zomerscholen aan moesten voldoen, gingen over de koppeling aan het aanbod van de onderwijsdoelen, het maatwerkgehalte, de pedagogische onderbouwing, en de monitoring en de evaluatie van de leerlingen. Hij is op zoek naar de zogenaamde regeltjes waaraan men moest voldoen en op basis waarvan ingediende projecten werden afgekeurd.

Wat betreft de leerachterstand: het GO! heeft aan de scholen gevraagd om niet deel te nemen aan de OVSG-toetsen. Er is gezegd dat er te vroeg is gemeten in september 2020. Het meetmoment is belangrijk. Als men het nu zou opschuiven, dan heeft men geen zuiver effect meer van corona. Hoe hebben de scholen getracht het opsporen van de leerachterstanden te objectiveren? Op welke manier wordt daar doelgericht aan gewerkt? Welke thema's zijn dat: lezen of rekenen? Wil dat zeggen dat men moet schrappen in andere zaken? Zijn er momenteel zaken waarvan men vindt dat ze zo cruciaal zijn dat men daar tijd voor moet vrijmaken?

Koen Daniëls vraagt hoeveel laptops de school van Sara Proost heeft aangevraagd via het project. Wat was de reactie dat ze er niet kwamen?

In Antwerpen werd de pedagogische begeleidingsdienst gebruikt als back-up voor de leerkrachten. Was dat ook zo in de andere scholen?

Het parlementslid komt op de rol van de media. Iedereen was positief over Schooldirect. Wat het kabinet aan de administratie bezorgde, werd snel gecommuniceerd. Maar sites als HLN.be zijn nog altijd sneller dan eender welk ander medium. Verwachten de sprekers dat ook vanuit de overheid rechtstreeks met de ouders wordt gecommuniceerd om te vermijden dat ze alleen de titel van HLN lezen? Of willen de scholen dat zelf doen?

Over de digitale revolutie is veel gezegd maar waar haalden de leerkrachten de inhoud? Haalden ze die bij KlasCement, bij de pedagogische begeleiding of in het eigen team? Of zat iedereen wat op zichzelf te zoeken?

Kijken de scholen uit naar de sneltests? Bekijken zij dat als iets dat ze zelf kunnen doen zonder daar medisch personeel voor nodig te hebben?

Zijn er in verband met kinderopvang samenwerkingen met gemeenten en ook met andere netten? Of doet iedereen dat in zijn eigen school en zijn eigen net? Wordt er gekeken over netten en koepels heen?

4.7. Vragen van Roosmarijn Beckers

Roosmarijn Beckers heeft het over feit dat sommige kinderen zijn aangekomen of een eetstoornis hebben ontwikkeld. De crisis heeft duidelijk gemaakt hoe belangrijk onderwijs is voor kinderen, niet enkel voor het opleiden maar ook voor het fysieke welzijn. Het sluiten van de scholen heeft ervoor gezorgd dat kinderen fysiek ziek zijn geworden.

Wat betreft laptops is de situatie in Landen niet te vergelijken met de situatie in een grootstad als Antwerpen. Eerst gingen laptops naar het secundair onderwijs en wat over was ging naar het lager onderwijs, en dan prioritair in de gebieden waar er het meeste nood was. Zijn er in Antwerpen dan wel laptops bedeed?

Het is een interessante piste om ervoor te zorgen dat het internet op de scholen beter is en dat er een soort van Bednet-plus kan worden georganiseerd, ook voor de kinderen die verplicht in quarantaine moeten.

Het parlementslid vraagt Tim Stiers of hij het gevoel heeft dat hij met de zomerschool de kinderen heeft bereikt die hij wilde bereiken. Is het doelpubliek bereikt? De projectoproep voor de herfstscholen is enkel gericht op de secundaire scholen. Heeft hij het gevoel dat het ook nuttig zou zijn om dat bijvoorbeeld voor de zomervakantie weer uit te breiden naar de lagere scholen?

Er is aangegeven dat werken in kleine groep beter is. Zou het goed zijn om betere internetverbindingen te hebben zodat er kan worden gestreamd zodat de kinderen die verplicht thuis moeten blijven, de lessen kunnen volgen en als ze terugkomen, de kostbare tijd van de zorgcoördinator niet moet worden gebruikt om te remediëren? Zou het goed zijn dat het structureel kan worden geregeld? Een ander positief effect van de kleinere klassen was dat men kon terugplooiën op de kernactiviteit, namelijk lesgeven. Heeft men het gevoel dat dit op dit ogenblik nog zo is? Hebben de scholen daaruit geleerd? Gaat er nog altijd meer aandacht naar die kernactiviteiten?

Het parlementslid besluit met te zeggen dat ze ervan overtuigd is dat wanneer men beter kan testen, onder meer met speekseltesten en bloedtesten, de lokale uitbraken beter en sneller gemonitord kunnen worden. Het is immers de ambitie van iedereen om de scholen zo lang mogelijk open te houden en zo weinig mogelijk mensen nutteloos in quarantaine te zetten.

5. Antwoord van Tim Stiers

Volgens *Tim Stiers* was het niet altijd gemakkelijk om in te spelen op het psychosociaal welzijn van het team, vooral omdat men daarvoor niet opgeleid is. Dat men samen door de crisis is gegaan, heeft heel veel goedge maakt in het team. Zijn team hangt nu zelfs beter aan elkaar dan ervoor. De leerkrachten hebben zorg gedragen voor elkaar. Men is niet beginnen af te wegen hoeveel uur elke leerkracht heeft gepresteerd. Leerkrachten die thuis moesten blijven, deden digitaal werk voor andere leerkrachten, die dan hun klas opvingen op school. Men heeft het kunnen opvangen door vaak te zeggen wat allemaal goed liep op school. Toen de inspectie na de paasvakantie belde, heeft Tim Stiers de felicitaties van de inspectie

gecommuniceerd met zijn team. Dat deed hij ook telkens wanneer hij positieve opmerkingen kreeg van de burgemeester of ouders.

Volgens Tim Stiers moet men zich niet focussen op kleine facetten, maar wel breder durven nadenken. Een van de mooie aspecten die hij op dit moment in het onderwijs ziet, is het lerarenplatform. Daarin geeft men jonge startende leerkrachten zekerheid van 1 september tot 30 juni. Dat is een mooie manier om te groeien in het onderwijs. Die mensen zijn vaak twee of drie maanden interim aan het doen, maar ze kunnen vrij snel doorgroeien en opgepikt worden in een school door bijvoorbeeld een langdurige afwezigheid in te vullen. Hij vindt het jammer dat men daar een inzetbaarheidspercentage op zet. Daarmee geeft men geen vertrouwen aan de school en zegt men eigenlijk dat men denkt dat de school het niet goed aanpakt. Hij vindt dat een zeer raar systeem. Als men een lerarenplatform geeft aan de scholen, dan heeft men volgens Tim Stiers geen korte vervangingseenheden meer nodig. Dat lijkt weggegooid geld dat elders beter kan worden aangewend. Meer uren lerarenplatform voor een school zou een betere keuze zijn.

Waarom is er nood in ICT? Omdat men nooit iets gekleurd heeft, is dat in elke school anders. Tim Stiers heeft bijvoorbeeld gezorgd dat elke leerkracht van zijn school een laptop heeft. In de school van Sara Proost hebben ze misschien een perfecte internetverbinding. Men heeft echter onvoldoende middelen om alles te hebben. Ofwel hebben in een school alle kinderen een tablet maar is het internet niet afdoend, ofwel hebben leerkrachten geen toestel of iets dergelijks.

Op dit moment is er geen gratis onlineleermateriaal meer. Dat was prachtig maar ook een promostunt van de bedrijven. Ze hebben de scholen een grote honger doen krijgen naar dat digitale materiaal maar vanaf 1 september 2020 was alles opnieuw betalend. Daar gaan ook heel veel middelen naartoe. Men betaalt gigantisch veel voor alle licenties voor dergelijke programma's. Er gaat heel veel geld naar een speler als Smartschool of naar het digitaliseren van een leerlingvolgsysteem bijvoorbeeld.

Tim Stiers denkt dat voor het project van de laptops in Vlaanderen de nadruk zal zijn gelegd op het secundair onderwijs want hij heeft er geen weet van dat steden of gemeenten daar verantwoordelijk voor waren. Hij heeft er tien aangevraagd en heeft er geen enkele ontvangen. Hij heeft er wel van ouders gekregen. Zijn school heeft laptops en tablets die worden uitgeleend aan leerkrachten. Men heeft die gratis bij hen thuis gebracht, met een contractje dat ze in dezelfde staat moesten worden teruggebracht. Hij heeft echter niet aan alle aanvragen van ouders of van leerlingen kunnen tegemoetkomen.

Op een project zoals dat voor het secundair onderwijs voor herfst- en winterscholen en alle andere bijwerkmodellen, zou Tim Stiers nooit ingaan als basisschool. Kinderen hebben immers ook nood aan rust. Bij een zomerschool gaat het over negen weken, een heel lange periode waar heel wat zomerverlies kan optreden. Dat treedt niet op in een herfst-, krokus- of paasvakantie. Dat is net hetzelfde voor studenten in het secundair onderwijs.

Waar legt men de regie voor de zomerscholen? De overheid moet heel duidelijk maken welke soort zomerschool men wil. Wil men een zomerschool die werkt aan leerdoelen en leerachterstand die gelinkt is aan het onderwijs, dan moet de regie liggen bij onderwijs. Wil men een zomerschool die ook talenten ontwikkelt, die breder nadenkt en een leuke manier van opvang is of daarbij aanleunt, dan kan de regie ook ergens anders liggen. Opvang is geen kerntaak van de school. De school is bezig met onderwijs. De voor- en naschoolse opvang moet weg van onderwijs. Het kan niet dat men leerkrachten moet warm maken om voorschools en naschools nog eens een taak op te nemen. Het wordt gedaan door de jonge leerkrachten

want die durven niet anders, terwijl die zich eigenlijk uitsluitend zouden moeten focussen op hun kerntaak, namelijk het lesgeven.

Men ontving Schooldirect voor de zomervakantie van 2020 per mail. Dat was glashelder, snel en gemakkelijk. Na die zomervakantie kwam dat niet meer toe in de mailbox. Alle updates gebeuren online en die moet men daar raadplegen. Zijn oproep is om die communicatie sneller te hebben. Hij heeft geen rust want hij moet altijd checken of er iets gewijzigd is of niet.

Hoe springt men om met de leerachterstand? Men meet heel regelmatig tijdens het schooljaar het niveau van de leerlingen. Elke school heeft zijn eigen systeem daarvoor. In de school van Tim Stiers doet men twee keer in een schooljaar een meting van alle leerlingen, wat betreft technisch lezen, hoofdrekenen en spelling. Dat vergelijkt men met gestandaardiseerde testen. Men deed dat altijd tussen 1 en 15 oktober. Had men de scholen gewoon laten werken, dan had men dit opnieuw op dat moment gedaan en dan had men perfect kunnen vergelijken wat het verschil was, want men maakt daar een schoolniveau van en men kijkt waar men op schoolniveau staat. Had men gezien dat het niveau nu lager lag, dan had men die achterstand kunnen meten. Nu heeft men veel te vroeg moeten meten waardoor dat vergelijkingspunt weg is. De maand september is nodig voor kinderen wier moedertaal niet het Nederlands is, om daar weer in te komen, ofwel voor leerlingen die het iets moeilijker hebben, om heel wat leerstof op te frissen. Vaak is de maand september een opfrissing van het vorige schooljaar. Na die maand vertelden de leerkrachten dat de leerachterstand gigantisch was. Recent zei een leerkracht dat men het gevoel had dat men al ongelooflijk veel achterstand had weggewerkt. Hoe doet men dat? Door effectief met de kerntaak bezig te zijn. Men is veel minder bezig met allerlei dingen die door de sociale media en andere spelers in de nek van de leerkrachten worden gegooid. Dat gaat eruit en men focust zich op de kerntaak. Men moet daar keuzes in maken. Als blijkt in een klas dat bijvoorbeeld het leesniveau hard achteruit is gegaan, dan gaat men meer technisch lezen en worden andere facetten minder belicht. Men moet wel zeer waakzaam zijn dat niet standaard alles wat te maken heeft met sport, creativiteit of muziek wegvault.

Volgens Tim Stiers ontbreekt er in het basisonderwijs een middenkader. In het secundair onderwijs in zijn stad zijn er evenveel leerlingen als in zijn school en daar is wel een middenkader met vier tot vijf personen. Zelf heeft hij één zorgcoördinator. De scholengroep betaalt nog een extra beleidsmedewerker waar hij normaal geen recht op heeft. Dat komt uit de centrale middelen. Daardoor heeft hij een beleidsteam van drie personen. Dat geeft hem veel meer ademruimte dan sommige collega's.

Men kan zeggen dat men meer hardware en meer software moet hebben, maar zijn ICT-coördinator is slechts anderhalve dag per week op school om aan al die zaken te werken. Als men meer hardware en software gebruikt, dan spreekt het voor zich dat er ook meer ICT-coördinatie nodig is.

Tim Stiers vindt het jammer dat alles is gekleurd. Hij probeert daardoor te kijken. Hij geeft aan elke cluster van klassen in zijn school een voltijdse extra leerkracht. Dat betekent dat de vier klassen van het eerste en het tweede leerjaar er bijna een voltijdse leerkracht bij krijgen. Hij kan dit doen omdat hij alles wat hij ontvangt van overal, centraliseert in één pot en dat gaat allemaal rechtstreeks naar de klassen. Dat betekent dat wanneer in het eerste en het tweede leerjaar iemand afwezig is, hij daar iemand heeft naast staan. Ook de uren lerarenplatform zet hij op die manier in. Dat maakt het draaglijk voor de leerkrachten. Zijn er zorgnoden, dan nemen ze die op en verdelen die onder elkaar. Dan kan men dat met vijf leerkrachten doen in plaats van met vier. Moeten er klassen kleiner worden gemaakt, dan kan dat met die extra collega. Als alles in potjes zit, dan moet men echt toeren uithalen om daar het maximale mee te kunnen doen.

Wat betreft het CLB benadrukt Tim Stiers dat de artsen op dit moment onderbe-
mand zijn. Bij het GO! is vooral de CLB-arts bezig met contacttracing. De psycho-
loge en de maatschappelijke werkers komen wel naar de scholen om ondersteuning
te bieden. Ze zijn ook overbevraagd maar de perceptie mag niet leven dat de
scholen geen enkel beroep meer kunnen doen op het CLB. Ze zijn wel bezig met
kinderen die in gezinscontext problemen hebben, of waar er obesitas of andere
problematieken zijn.

Hij meent dat iedereen de snelsten nodig vindt. In Landen zit een crisisarts de
crisiscel van de stad voor en die ondersteunt de scholen wanneer er meerdere
besmettingen zijn. Hij gaat die clusteren en ze worden allemaal samen getest. Dat
voorkomt dat de ene arts een andere uitleg geeft dan de andere. Door het organi-
seren van een crisiscel kunnen de lokale besturen helpen om dat gestroomlijnder
te laten lopen. Men heeft het nu alleen maar over onderwijs, maar wanneer er een
laag risico is, mogen kinderen gedurende veertien dagen geen nauwe contacten
hebben en mogen ze hun hobby's niet uitoefenen. Automatisch straalt dat af op
alle culturele organisaties en sportverenigingen die ook een juiste uitleg moeten
krijgen. Daar kan een lokaal bestuur heel hard in ondersteunen.

In verband met de kinderen die onder de radar bleven, werd heel erg samenge-
werkt met de lokale besturen: OCMW, wijkwerkers, CLB en met de mensen die het
beste contact hadden met het gezin. Zelfs in een school met een landelijke context
was dat nodig om die kinderen in kaart te brengen. Vooral het lokaal bestuur heeft
het initiatief genomen en de school daarin ondersteund.

Wat betreft de ventilatie antwoordt Tim Stiers dat september 2020 een mooie
maand was zodat men op en top kon ventileren. In november en december zal
men de kinderen in de kou moeten zetten als men heel goed wil ventileren. Hij
weet niet of het de moeite zal zijn om daarin te investeren. Men moet afwegen of
men daar wel middelen voor zal inzetten.

Men is zeker bevraagd door de koepel over de situatie, soms iets te veel, vindt Tim
Stiers als hij kijkt naar de tijdsinvestering, maar het is belangrijk dat de mening
van de school wordt gegeven.

De opvang kan men alleen maar goed organiseren als dat netoverschrijdend ge-
beurt. Dat is alleen maar een meerwaarde, alleen al voor de kosten voor het lokaal
bestuur. Men moet niet in elke school medewerkers zetten en men kan clusteren.
Dat is zeker een financiële meerwaarde.

6. Antwoord van Bart Jonckers

Bart Jonckers vindt het sterk dat de verantwoordelijkheid van een gedeeltelijke of
een volledige sluiting niet bij een directeur ligt. Er is goed over nagedacht dat dit
een gedeelde verantwoordelijkheid is waarin een directie wel wordt gehoord. Hij
zou die beslissing niet graag nemen.

Als hij kijkt naar zijn zorgcontinuüm en naar de kinderen die zorg nodig hebben,
dan botst de school samen met het CLB vaak op limieten want men ziet wachtlijst-
ten in de zorg. Men moet soms drie jaar wachten voor een kind zijn vraag beant-
woord ziet. Dat is frustrerend. Een leerkracht signaleert en doet zijn werk, het CLB
doet dat, en dan moeten ze wachten. Daar ligt een kans waaraan men iets kan
doen.

In de periode van de heropstart had de school van Bart Jonckers voor het afstands-
onderwijs ongeveer dertig iPads en acht Chromebooks. Die zijn allemaal de deur
uitgegaan en even goed terugkomen. Het vertrouwen in kinderen door de

leerkrachten lijkt hem een goede zaak. Het stedelijk onderwijs van Antwerpen heeft ook laptops gevraagd van de overheid, en kreeg er drie.

Is afstandsonderwijs ideaal voor kleine kinderen? Uit de evaluatie van de eerste graad blijkt dat bij een Smartschool Live-les een ouder er net niet naast moet zitten. Maar die moet er wel zijn als er een inlogprobleem is. Telenet gaf een pakket op een lage bandbreedte waarmee men geen les op Smartschool kon volgen, wat frustrerend was voor ouder en kind. Het lijkt een basisrecht te zijn als men kijkt naar het onderwijs van morgen.

De school van Bart Jonckers is gestart met Smartschool net na de paasvakantie. Het is gelukt om alle ouders online te krijgen. Dat moet voor ouders een waanzinnige periode geweest zijn. De school heeft ervoor gekozen om de kinderen op verschillende manieren te bereiken waarbij men oog had voor de schermtijd. De schermtijd is voor sommige kinderen geëxplodeerd. Daar liggen nog wel vraagtekens. De kinderen van de derde graad konden er goed mee aan de slag, maar men kan er niet omheen dat men thuis de basiszaken moet hebben. In een gezin van zeven kinderen gaf hij twee of drie iPads. De leerkrachten zorgden er ook voor dat ze niet op dezelfde moment les gaven. In het begin ging Smartschool tegen zijn limiet aan om iets uit te zenden, maar na een tijd begon het wel te werken. In het schooljaar 2020-2021 bereikt men 90 percent van de ouders digitaal, wat een goede zaak is omdat men dan digitaal kan communiceren met de ouders.

Bij de heropening heeft men de kleuterschool zo maximaal mogelijk geopend en in de lagere school heeft men een tijdje met halve groepen gewerkt. Dat was zeer comfortabel werken voor leerkrachten. Zorgleerkrachten en leerkrachten LBV deden op dat moment voor- en nabewakingen. Iedereen kreeg zijn rol maar bij niet iedereen gaf dat dezelfde arbeidsvreugde.

Voor het boekjaar 2019-2020 komt de school van Bart Jonckers tot een balans in evenwicht omdat heel wat uitstappen niet zijn doorgegaan. Bussen kosten handen vol geld en de school rekent die niet allemaal door naar de ouders, anders komt men wel heel snel aan de maximumfactuur. Men kiest voor de gulden middenweg. Dankzij de extra middelen die de overheid gaf, kan men de nodige voorzieningen treffen om alles veilig te laten verlopen.

De spreker maakt de bedenking bij de zomerscholen dat men kinderen ook kinderen moet laten zijn. Een zomerschool begrijpt hij wel, maar een herfstschool, een kerstvakantieschool of een krokusschool minder. Wel kan men investeren in een goed netwerk voor sommige ouders. Er zijn veel interessante kampen voor kinderen met sport en spel, waar ze samen plezier kunnen maken. Maar dat is voor heel wat mensen financieel veel te hoog gegrepen.

Heel wat organisaties slaan heel knap een brug tussen de school en de ouders. Dat moet in de verf worden gezet. Zorg misschien ook dat bijvoorbeeld een school ruimte en tijd krijgt om ook zo een figuur op zijn school te hebben, iemand die zelf de brugpersoon kan zijn en naar ouders toe kan stappen. Die taak ook nog bij de zorgcoördinator leggen, kan niet want dat takenpakket is al hallucinant. Daar ziet hij heel veel kansen. Als dat netwerk groeit, dan bieden zich heel veel kansen om beter Nederlands te leren en om samen moeilijkere tijden door te komen. Dat ouders die moeten blijven werken, toch nog gebruik kunnen maken van een netwerk dat mede is opgebouwd door de school, kan zeer goed zijn. Zelf bracht hij een bezoek aan een Mechelse school die een huiswerkbeleid voert waar ouders voor kunnen kandideren om kinderen bijvoorbeeld in wiskunde te ondersteunen. Dan kan de school een selectie maken. Een dergelijk project wil hij op langere termijn bekijken voor zijn eigen school want hij gelooft sterk dat er mensen zijn in de samenleving die willen helpen en op deze manier, zonder dat het geld moet kosten, een bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij.

Wat communicatie betreft, is de vraag van Bart Jonckers vooral om in kwaliteitsvol materiaal te voorzien om mensen op alle manieren te bereiken. Scholen kennen hun eigen context goed. Hij vraagt zeker niet om nationale campagnes te lanceren, maar dat werkt wel om snel te handelen bij besmettingen. Die communicatie moet dan direct goed zitten zodat men de juiste mensen in quarantaine kan zetten en verder werken.

De voor- en naschoolse opvang noemt Bart Jonckers een van zijn bijjobs. Hij doet dat van 7 tot 10 uur. Hij hoopt dat het lokaal bestuur daar iets kan doen. Momenteel verdient een vrijwilliger 8,75 euro per uur. Hij vraagt wie van de parlementsleden voor 8,75 euro per uur vijftig kinderen op een speelplaats wil entertainen. Die mensen zijn schaars, ook onder leerkrachten.

7. Antwoord van Sara Proost

Sara Proost wil focussen op de waardering van het lerarenberoep omdat daar veel mee samenhangt. Wat kan men op korte termijn doen? Men moet eerst en vooral de mensen aan boord houden. Dat is een belangrijk aandachtspunt.

Toen het project van de zomerscholen werd gelanceerd, heeft haar directie besloten om dat niet te vragen aan de leerkrachten omdat die al op hun tandvlees zaten, want dat komt voor een groot stuk op de leerkrachten terecht. De zomerschool is zeker zinvol voor een aantal kinderen. Zij is ervan overtuigd dat er een aanbod moet zijn omdat kampen en dergelijke vaak veel te duur zijn. Men moet dan wel eerst goed nadenken over wat het doel van de zomerschool is. Waarom doet men dat? Waar ligt de focus? Als er verwacht wordt dat leerkrachten de zomerschool mee ondersteunen en ze krijgen daar een vrijwilligersbijdrage voor, dan is men fout bezig en waardeert men de leerkrachten niet. Leerkrachten hebben niet gestudeerd om daar 8,75 euro per uur voor te krijgen.

Kinderen leren ook andere vaardigheden. Laat een vakantie, zeker een korte vakantie, ook vakantie zijn. Vaardigheden en talenten ontwikkelen kon wanneer de scholen gesloten waren, zeker niet voor alle kinderen, maar dat mag men niet vergeten. Het draait niet alleen maar om kennis. Daar legt men heel vaak toch de klemtoon op. Men moet de achterstand meten, maar het proces bij kinderen is ook heel belangrijk. Het gaat niet alleen om wat de kinderen op een bepaald moment kunnen, want dan meet men een momentopname waarmee men vaak niet de kennis van een kind op dat moment meet. Men moet daar voorzichtig mee zijn. Moet men soms meten? Absoluut, want men moet de eigen kwaliteitscontrole kunnen doen. Er zijn zeker instrumenten nodig om te kunnen reflecteren. Maar men moet de mensen aan boord houden, men moet hen waardering geven en men moet middelen hebben om dat te kunnen doen.

Men moet ook in overleg kunnen gaan. Er wordt vaak gesproken over het beleidsvoerend vermogen van scholen. Dan heeft men een team nodig. Basisonderwijs maakt men met een team, men moet dat laten groeien vanuit de basis. Men moet een gemeenschappelijke taal spreken en samen zoeken hoe men het pedagogische project van een school vorm wil geven. Men moet kunnen reflecteren en omgaan met de uitdagingen van de toekomst, maar daar is tijd voor nodig. Met de twee pedagogische studiedagen die een school op dit moment heeft, springt men niet ver, want men moet ondertussen ook blijven vernieuwen. Men heeft ruimte nodig om die leerkrachten aan boord te houden. Als men daar de leerkrachten al in erkent en ondersteunt, heeft men op heel wat vragen al een antwoord geboden.

Net als Bart Jonckers vindt Sara Proost de brugfiguur in de school zeer belangrijk. Men kan dat niet vragen aan de zorgcoördinator, maar het is een groot deel van wat Sara Proost doet, samen met de CLB-medewerkers. Men probeert heel laagdrempelig ouders aan te spreken en mee op huisbezoek te gaan, maar dat vraagt

tijd. Zelf is Sara Proost tewerkgesteld in een 36-urenstelsel, maar ze wil haar uren niet tellen. Eigenlijk is dat niet realistisch in het basisonderwijs. Dat geldt ook voor leerkrachten in hun schoolopdracht. Er komen zeer veel extra zaken bij. De ruimte en de tijd ontbreken om eens even in overleg en in dialoog te gaan om kwaliteitsvol te werken. Men moet nadenken over het doel van onderwijs en hoe men dat haalbaar kan maken voor iedereen. Als er zomerscholen komen, moet heel duidelijk zijn waarom en moet er een goede verloning naar de leerkrachten gaan.

Sara Proost gaat in op de samenwerking met de gemeente. Zij maakt deel uit van een unieke netoverschrijdende scholengemeenschap met scholen voor gewoon onderwijs en een school voor buitengewoon onderwijs, waarvan drie katholieke scholen en een gemeenteschool. Dat werkt goed. Men kan van elkaar leren en onderling uitwisselen. Op die manier wordt ook de samenwerking met de gemeente versterkt. Meer dan tien jaar geleden is die stap gezet, ook al werd dat niet door iedereen goedgekeurd.

Tijdens de coronacrisis heeft men mooie samenwerking ervaren met de gemeente, die meedacht en zocht naar oplossingen voor onder meer opvang in de paasvakantie. Er was ook samenwerking met de brugfiguren van het Rode Kruis. Via heel wat lokale initiatieven kon men kinderen bereiken die anders minder onderwijskansen zouden hebben. Sara Proost gelooft in samenwerking, maar daar moet men aan kunnen bouwen en daarvoor moet er voor de directie ruimte zijn. De directie moet onder meer bezig zijn met bouwplannen, groepsaankopen, de begroting en beleidsplannen, en verantwoordingen afleggen. Het is een groot takenpakket. Omdat er geen middenkader is, wordt de zorgcoördinator daar heel snel bij betrokken. Wat is zorg? Elke beslissing in een school is gerelateerd aan zorg. Voor Sara Proost is het een fijne uitdaging om mee op beleidsniveau na te denken, maar nu moet men altijd het evenwicht zoeken tussen er zijn voor de kinderen, de leerkrachten en de ouders. Dat is elke dag opnieuw balanceren op een slappe koord en zichzelf proberen recht te houden. Ze heeft niemand naast zich, net zoals een directeur dat ook niet heeft. De leerkrachten hebben elkaar, zij kunnen dingen onderling uitwisselen en voelen steun bij elkaar want ze hebben soortgelijke vragen en problemen. Momenteel is dat echter ook beperkt want in de leraarskamer mogen nog maar acht mensen binnen. Verbinding in een team is er op dit moment niet op dezelfde manier als vroeger. De herwaardering van het leerkrachtenberoep is prioritair om heel wat dingen in onderwijs aan te pakken.

Sara Proost sluit af met de ventilatie op school, wat volgens haar geen duurzame oplossing is. Het is niet ecologisch om de ramen open te zetten en de verwarming te laten draaien. De invloeden van buitenaf worden ook groter waardoor kinderen zich moeilijker kunnen concentreren. Daarover moet worden nagedacht. Ze denkt ook dat er op dit moment andere prioriteiten zijn dan het investeren in ventilatiesystemen op school.

De *voorzitter* dankt de drie sprekers voor hun medewerking en wenst hun veel succes voor de volgende weken en maanden.

Björn RZOSKA,
voorzitter

Koen DANIELS
Loes VANDROMME
Hannelore GOEMAN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGODI	Agentschap voor Onderwijsdiensten
AVI	Analyse Van Individualiseringsvormen
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
COVID-19	'CO' staat voor de virusgroep corona waartoe de ziekte behoort; 'VI' verwijst naar virus; 'D' staat voor 'disease'; en 19 duidt op het jaartal waarin het nieuwe virus uitbrak: 2019
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
GWP	Geïntegreerde Werkperiode
LBV	levensbeschouwelijk vak
MDO	multidisciplinair overleg
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OVSG	Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten
SB	stedelijk basisonderwijs
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent